

VALG: SE, HVAD
PARTIERNE
MENER OM
UNIVERSITETERNE

SIDE 8

AU-LEDELSEN
FRYGTED
SAGSANLÆG FRA
EGNE FORSKERE

SIDE 14

Fyret international topforsker
om enevældige ledere:

Noget er råddent i Danmark

SIDE 18

VALG: SE, HVAD PARTIERNE MENER OM UNIVERSITETERNE

Hvor meget skal Danmark bruge på forskning, skal universiteterne have selveje, og skal dimensioneringen afskaffes?

AU-LEDELSEN FRYGTEDE SAGSANLÆG FRA EGNE FORSKERE

AU-ledelsen nægtede at udlevere advokatnotat om ulovlige tavsheds klausuler, fordi man frygtede et sagsanlæg fra de ansatte.

FYRET INTERNATIONAL TOPFORSKER: NOGET ER RÅDDENT I DANMARK

Susan Stipp og hendes forskningsgruppe blev fyret med to timers varsel. Nu kritiserer hun universitetsloven for at give lederne for stor magt.

KORT NYT

Museumsbyggeri kan gå i gang, ITU er god til Open Access, RUC-ansatte er mest syge, forskning rager danskerne en pind. **4**

DEBAT: NYT OPTAGELSESSYSTEM SKAL VÆRE SIMPELT

Debattøren foreslår lodtrækning blandt ansøgere med over 10 i karaktergennemsnit. **5**

HUMANIORA PÅ KU FYRER 11 – SKÆRER 48 STILLINGER

Det Humanistiske Fakultet på KU har været igennem smertefuld fyringsrunde. **6**

VALG: FARVEL TIL FORHADTE REFORMER

Et flertal vil afskaffe omprioriteringsbidraget, uddannelsesloftet og forlænge taxameterløftet. **7**

VALG: SE, HVAD PARTIERNE MENER OM UNIVERSITETERNE

Hvor meget skal Danmark bruge på forskning, skal universiteterne have selveje, og skal dimensioneringen afskaffes? **8**

VIS DIN PH.D.: ANDREAS JAGTER DOPINGSNYDERE

Andreas Breenfeldt Andersen forsøger at afsløre blodddoping i små mængder. **10**

RAPPORT: UNDERVISNING SKAL HAVE HØJERE STATUS

Kulturen skal ændres på landets universiteter, så den gode undervisning kommer til at tælle mere. **12**

AU-LEDELSEN FRYGTEDE SAGSANLÆG FRA EGNE FORSKERE

AU-ledelsen nægtede at udlevere advokatnotat om ulovlige tavsheds klausuler, fordi man frygtede et sagsanlæg fra egne ansatte. **14**

MÅNEDENS FOTO: AFSKED MED DR. MUTTI

Verdens mest magtfulde forsker er gået ind i sine to sidste år som forbundskansler. **16**

FYRET INTERNATIONAL TOPFORSKER: NOGET ER RÅDDENT I DANMARK

Susan Stipp og hendes forskningsgruppe blev fyret med to timers varsel. Nu kritiserer hun universitetsloven for at give lederne for stor magt. **18**

DEBAT: BYGNINGSSTYRELSEN MALKER IKKE UNIVERSITETERNE

Bygningsstyrelsen reagerer på Forskerforums artikel i sidste nummer. **25**

LÆRING: UNDERVISNING MED INTERNATIONAL BONUS

Internationalisering handler ikke bare om at tale engelsk. Det skal tænkes ind i selve undervisningen. **26**

NAVNE

Nye udnævnelser, priser og bevillinger. **28**

KAMP OM KÄHLER-VASER PÅ AU

Har AU-ledelsen intet lært? Tag aldrig folks Kähler-vase. **32**

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, Djøfs universitets- og forskningsansatte (UFO) under Djøf Offentlig. Løsaabonnemeter: IDA, Pharmadanmark, Psykologforeningen.

Bladets leder skrives af repræsentanter for universitets- og sektorforskningsafdelingerne i DM og Djøf. Bladets leder udtrykker fælles holdninger.

Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktør:

Jakob Elkjær (je@dm.dk).

Redaktionelle medarbejdere:

Red. leder Claus Baggersgaard (cbl@dm.dk), journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk).

Øvrige henvendelser:

Sekretær Sidse Rølle Jakobsen (srj@dm.dk).

Redaktionens adresse:

Forskerforum, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, telefon: 38 15 66 55.

Oplag: 8.200 eks.

Udkommer 9 gange om året den første uge i hver måned.

Øvrige adresser:

DM, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, tlf. 38 15 66 00.

Djøf, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, tlf. 33 95 97 00.

Grafisk Produktion: OTW A/S.

Næste udgivelse: 29. august 2019

Af lektor Karsten Boye Rasmussen, fmd. for Djøfs universitets- og forskningssektor

FV19: Få nu taxameteret på det tørre

Partierne står på nakken af hinanden med valgkampsløfter om at afskaffe topcentsbesparelserne. Topcentsbesparelserne, det såkaldte omprioriteringsbidrag, har forkrøblet uddannelsesinstitutionernes økonomi og bliver nævnt som hovedårsag, bl.a. da AAU nyligt fyrede 107 medarbejdere. Afskaffelsen af topcentsbesparelserne er et behageligt politisk løfte at give, for indfrielsen camoufleres i teknikaliteter om afviklingstakt, og det gør det nemt at fremstå som den store frelser og befrier.

Kandidaterne bør holdes fast på, at afslutningen af omprioriteringsbidraget er utilstrækkeligt. Det skal ikke skjules, om der også er lovning på at genoprette økonomien efter skaden med de mere end 10 procent, der allerede er skåret. Yderligere fremstår de gode hensigter som hykleri, hvis partierne ikke samtidig giver klare tilsagn om at fortsætte taxameterløftet af uddannelsesstilskuddene for humaniora og samfundsvidenskab – det tørre taxameter.

En afgørende del af tilskuddet til universitetsuddannelserne består af taxamertakster fastsat af politikerne. Taxamertaksten er forskellig afhængigt af studieretningen, og taksterne er fastsat efter delvist objektive kriterier, fx er det pr. studerende dyrere at indrette et dissektionslokale til medicinstuderende end at indrette et grupperum til økonomistuderende. Men taksterne har også et motiverende indhold for universitetsledelserne. Når ingeniørtaksterne er højere, er det også, fordi regeringen ønsker flere ingeniører.

I praksis gælder imidlertid for alle uddannelser, at universiteterne er

nødsaget til at overføre penge fra basisforskningsmidler til uddannelserne. Taksterne er simpelthen utilstrækkelige alle steder. Humaniora og samfundsvidenskab har dog de laveste takster. Og grundige undersøgelser for 10 år siden konkluderede at den lave takst simpelthen var for lav. Derfor blev der for 10 år siden indført et løft af taxamertaksterne på de to

“Kandidaterne bør holdes fast på, at afslutningen af omprioriteringsbidraget er utilstrækkeligt. Det skal ikke skjules, om der også er lovning på at genoprette økonomien efter skaden med de mere end 10 procent, der allerede er skåret.

tørre hovedområder. Det løft er flere gange blevet forlænget, men stadig ikke gjort permanent. Det betyder, at de to områder er i risiko for, at mere end 10 procent af undervisningens finansiering kan forsvinde i en stadig uafklaret kamp om den næste finanslov.

Danmark har brug for at investere mere i uddannelse. Ungdoms- og erhvervsuddannelserne har brug for et løft. Vi har brug for investeringer

i livslang læring. Vi har brug for uddannelsesløft til de ufaglærte. Pengene til disse investeringer må bare ikke tages fra de akademiske uddannelser, som det blev krævet i Politiken i starten af maj måned, da formand for HK/Privat Simon Tøgersen tog en boksetur i debatteringen, hvor han ikke holdt sig tilbage med akademikerbashing – uden hold i virkeligheden. Danmarks uddannelsesbudget må ikke blive et nulsumsspil. Vi har brug for en opjustering af alle uddannelserne. Det er fortvivlende, at der er blevet skåret ned, når det igen og igen bliver påvist, at uddannelse skaber job og vækst. Således viste en Epinionundersøgelse for AAK og Djøf, at ansættelse af en akademiker skaber flere job i virksomhederne, og det er i vid udstrækning nye job til faglærte.

Vi er enige med de 8 rektorer, der i et indlæg i Jyllands-Posten appellerer til politikerne, at det er vigtigt at taxameterløftet fastholdes. Et bortfald af taxameterløftet på de tørre områder vil være en bombe, som vil udløse yderligere blodige fyringer på samfundsvidenskab og humaniora overalt, og det er samfundsøkonomisk uklogt. Beslutningen om at videreføre taxameterløftet kan ikke vente til finanslovsforhandlingerne. Der bør udstedes garantier nu.

Når folketingskandidaterne siger, at de vil afskaffe topcentsbesparelserne, så spørg, om de vil sikre løftet af det tørre taxameter permanent. Og stem på de kandidater, der vil, og som vil sikre investeringen i uddannelserne, i de lange videregående uddannelser og i Danmark som videnssamfund.

Byggeri af nyt naturhistorisk museum kan langt om længe begynde

Foto: Lars Knud/All

Vejdirektoratet har indgået aftale med Per Aarsleff A/S om at igangsætte arbejdet med at bygge Danmarks nye naturhistoriske museum i Botanisk Have i København. Dørene skulle være åbnet for publikum

i 2022, men det havde krævet, at byggeriet var gået i gang sidste efterår. Nu bliver det først ultimo 2023.

Det nye museum, der bliver på cirka 30.000 m², skal samle Zoologisk Museum, Geologisk Museum og Botanisk Museum og være hjemsted for 14 millioner museumsgenstande.

Vejdirektoratet er bygherre, og Per Aarsleff A/S er entreprenør, men det bliver bygget til Københavns Universitet, der vil leje museet af staten.

Tidligere på året lød projektets økonomiske ramme på 1.012 mio. kr., men nu er det udvidet til cirka 1,2 mia. kr.

Alligevel har Vejdirektoratet været

tvunget til at finde en række besparelser på samlet 70 mio. kr. for at kunne holde sig inden for budgettet. Blandt andet bliver Oceansalen under en superelipseformet glasbygning lavere end først projekteret.

850 mio. kr. er finansieret af Københavns Universitet, Villum Fonden, Det Obelske Familiefond, Novo Nordisk Fonden og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond. Resten forventes at blive finansieret af staten.

Hvis prisen ender med at blive højere end forventet, hænger Københavns Universitet på ekstraregningen i form af en højere husleje, skriver Uniavisen. ■

BYGNINGSSTYRELSEN VINDER VOLDGIFTSSAG OM MÆRSK TÅRNET

Bygningsstyrelsen har vundet en voldgiftssag mod entreprenørselskabet Züblin i forbindelse med byggeriet af Mærsk Tårnet på Københavns Universitet, skriver Børsen.

Züblin fik et minus på 191 mio. kr. i 2018, og flere kilder bekræfter over for Børsen, at årsagen er den tabte voldgiftssag. Entreprenøren har ikke ønsket at kommentere på sagen, ligesom Bygningsstyrelsen heller ikke har ønsket at udtale sig. Københavns Universitet (KU) har selv anlagt to voldgiftssager mod Bygningsstyrelsen for byggeriet af Mærsk Tårnet og Niels Bohrbygningen. ■

Alle ITU's forskningsartikler er nu frit tilgængelige

Alle videnskabelige artikler udgivet af ITU-forskere forrige år ligger frit og gratis tilgængelige på nettet. Dermed er ITU det første danske universitet, hvis forskning er 100 procent Open Access.

“At vi allerede nu er nået dertil, skyldes en målrettet indsats de sidste par år, hvor vi har øget kvaliteten af registreringen af publikationer. I mange tilfælde kan publikationerne tilgås direkte fra ITU's hjemmeside. Alle vores forskere og forskningsadministrationen har en stor andel i, at vi allerede nu opfylder målsætningen i

Danmarks Nationale Strategi for Open Access”, siger prorektor Jens Christian Godskesen.

I Danmarks Nationale Strategi for Open Access er målsætningen, at der fra 2025 og frem er uhindret digital adgang til alle fagfællebedømte forskningsartikler fra danske forskningsinstitutioner. Det nationale gennemsnit er i år 44 procent, hvilket er en stigning på otte procentpoint i forhold til sidste år.

DTU har med 64 procent den næststørste andel af Open Access-publikationer efterfulgt af CBS med 48 procent. ■

RUC-ansatte er mest syge

De ansatte på RUC har i gennemsnit det højeste antal sygedage blandt alle de danske universiteter, skriver RUC Paper på baggrund af tal fra ISOLA – Moderniseringsstyrelsens statistik om løn og fravær.

Den tvivlsomme rekord gælder for både det korte og det lange sygefravær,

men særligt langtidssygemeldingerne skiller sig ud, og det er især det tekniske og administrative personale (TAP), der er hårdt ramt.

De RUC-ansatte har i gennemsnit lidt mere end ni fraværsdage i forbindelse med langtidssygdom, mens det er lidt under syv på SDU og cirka 3,5 dage på ITU.

HR-chef på RUC Karen Marie Olsen siger til RUC Paper, at det er nødvendigt med en mere målrettet indsats. Hun kan ikke sige, præcis hvad det høje sygefravær skyldes, men der har for eksempel været en administrativ omlægning i forbindelse med den økonomiske genopretningsplan på RUC. ■

Optagelsessystemet skal være simpelt og forudsigeligt

Regeringen har igangsat en revision af optagelsessystemet. Forhåbentlig bliver resultatet simple og mere forudsigeligt.

Det nuværende optagelsessystem stammer fra den adgangsbegrænsning, som blev indført som en udløber af den planøkonomisk inspirerede H-plan i de tidlige 70'ere, hvor uddannelse sås som en investering i fremtidig arbejdskraft. Fremtidens forventede behov for arbejdskraft skulle således bestemme antallet af pladser på uddannelserne. Over for "adgangsbegrænsning" stod "fri adgang" for alle med en studentereksamen, som blev forsvaret ikke mindst af de studerende, der så uddannelse som en menneskeret frem for en investering. Adgangsbegrænsning blev dog indført, fortrinsvis af økonomiske hensyn, men optagelsessystemets indretning motiveres også ofte af andre politiske eller moralske hensyn såsom brydning af social arv, udvælgelse af de mest egnede etc.

Overordnet har optagelsessystemet siden 80'erne bestået af kvote 1 med karakterbaseret sortering og kvote 2 med andre kriterier. I starten blev antallet af pladser på de enkelte uddannelser fastlagt centralt, men i starten af 90'erne, hvor taxametersystemet blev indført, blev optagelsessystemet mere decentralt under begrebet "frit optag". De enkelte institutioner måtte nu selv bestemme, hvor mange studerende de ville optage, og hvorvidt de optagne skulle have bestået specifikke fag på bestemte niveauer. Taxametersystemets indbyggede økonomiske incitamenter forventedes at sikre, at optaget af studerende

SKREVET AF

Sebastian Frische, lektor, Institut for Biomedicin, Aarhus Universitet

afbalancerede de mange hensyn, som det centraliserede system havde vist ikke at kunne klare. Et antal studier (fx medicin) er dog stadig underlagt centralt fastlagt dimensionering.

I takt med at optagelsessystemet har udviklet sig, er der naturligvis opvokset et administrativt system til at forvalte det, men derudover har optagelsessystemet også stimuleret fremvæksten af en overraskende stor "følgeindustri" betalt af offentlige midler, der leverer både vejledning til ansøgere og deciderede reklamekampagner for institutioner og uddannelser. Dertil kommer, at optagelseskriterierne i systemet er blevet tiltagende komplicerede, så der mange steder gennemføres interview, optagelsesprøver og andre tidskrævende aktiviteter. Selve disse metoders funktionalitet er sågar blevet et forskningsfelt i sig selv, så man ofte er i tvivl om, hvorvidt formålet med optagelsesaktiviteterne er at finde de rette ansøgere eller snarere udforskningen af optagelsesmetoderne. Endelig er der i systemet løbende blevet indført og afskaffet forskellige adfærdsregulerende elementer i form af karakterbonusordninger for ansøgere. Optagelsessystemet stimulerer åbenlyst karakterræs og deraf følgende stress i ungdomsuddannelserne. Optagelsessystemet inklusive følgeindustrien fremstår således som forvokset og forvirrende, og det er derfor en god ide at revidere det, så

- det bliver simpelt, fair og forudsigeligt mindst 5 år frem for ansøgere og institutioner.
- ressourceforbruget til administration og følgeindustri reduceres.
- skadelige følgeefferter i ungdomsuddannelserne (karakterræs) minimeres.

Følgende konkrete elementer kan bidrage til at nå disse mål:

- Fastholdelse af den decentrale model baseret på kvote 1 og 2 med decentralt fastsatte kvoter og fagkrav for at sikre institutionernes mulighed for at justere optag i forhold til kapacitet og ansøgstal. Incitamenter til at undgå oppustede optag og anden spekulation skal være indbygget i taxametersystemet.
- Optagelsesgaranti og maksimumkrav på 10 i kvote 1. To år før hver ansøgningsrunde udstedes en optagelsesgaranti for hver uddannelse formuleret som et karaktergenemsnit, der maksimalt kan være 10. Får en uddannelse flere ansøgere, der opfylder garantikravet, end der er plads til på uddannelsen, trækkes der lod om pladserne det pågældende år. Ansøgere, der ikke får plads, får tilbudt en plads året efter. Denne forudsigelighed i systemet vil tage toppen af karakterræset i ungdomsuddannelserne. I indfasningsperioden vil der opstå kø ved nogle få uddannelser med centralt fastsat dimensionering (fx medicin), men denne ulempe opvejes af forudsigeligheden i systemet.
- Et standardiseret og simpelt optagelsesværktøj til kvote 2. Trods mange eksperimenter er det ikke lykkedes at finde en optagelsesmetode i kvote 2, der er bedre end andre. Et pointsystem baseret på decentralt fastlagte kvalifikationer efterfulgt af lodtrækning blandt ansøgerne med tilstrækkeligt pointantal vil være et billigt og effektivt værktøj. ■

Humaniora på KU fyrer 11 – skærer 48 stillinger i alt

11 medarbejdere på Det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet er blevet varslet afskediget. Yderligere 24 har sagt ja til en frivillig fratrædelsesordning, 13 ledige stillinger bliver ikke genbesat, og 5 går på deltid.

På dagen, hvor Lars Løkke Rasmussen annoncerede, at Venstre vil afskaffe det forhadte omprioriteringsbidrag, der har ført til milliardbesparelser på universiteterne, fik 11 ansatte på Det Humanistiske Fakultet på KU en fyreseddel – eller blev indstillet til uansøgt fratrædelse, som det hedder på fagsprog.

Al undervisning var på grund af "prikkerunden" aflyst onsdag den 8. maj mellem klokken 8 og 10.

Resultatet blev, at ud over de 11, som blev indstillet til afskedigelse, sagde 24 ja til en frivillig fratrædelsesordning, herunder 14 videnskabelige og 10 teknisk-administrative medarbejdere.

2 blev bedt om at gå ned i tid, og 3 havde selv søgt om at gå på deltid.

Forinden havde HUM-ledelsen fundet besparelser på 10 mio. kr. ved at undlade at besætte 13 ledige stillinger.

I alt 48 stillinger forsvinder altså fra Det Humanistiske Fakultet, der også var igennem fyringsrunder i 2011, hvor 35 fuldtidsstillinger blev nedlagt, og i 2016, hvor 86 stillinger forsvandt.

KU har samlet reduceret antallet af ansatte med over 700 siden 2015 primært på grund af omprioriteringsbidraget, der har skåret to procent af uddannelsesbevillingen årligt. Det har reduceret universitetets budget med 150 mio. kr. i forhold til 2015.

Lang, smertefuld proces

Lektor Peter Birkelund Andersen, fælles-TR for Dansk Magisterforening og medlem af fakultetets samarbejdsudvalg, siger, at de på fakultetet trods alt er glade for, at det med de frivillige fratrædelser er lykkedes at nedbringe antallet af fyringer, men at forløbet har været langt og opslidende, da det allerede blev annonceret før jul, at fakultetet skulle spare.

En gruppe studerende havde hængt et banner op på Torvet på KUA2 den 8. maj, hvor de ansatte fik besked om, hvem der skal afskediges.

“Processen har været meget smertefuld, og mange af medarbejderne har i hele forløbet op til partshøringerne haft store problemer med at forstå processen og deres stilling. Det har skabt meget stor bekymring blandt medarbejderne”, siger han.

Dekan Jesper Kallestrup siger, at ledelsen har afviklet forløbet så hurtigt som muligt, men at dialogen med ledelserne på institutterne har taget tid, da man gerne ville undgå grønthøsterbesparelser.

Dekanen tilføjer, at meldingerne lyder, at fyringsdagen forløb planmæssigt og ordentligt, selvom det var en trist dag for alle.

Dimensioneringen vigtigste årsag

Ifølge Jesper Kallestrup ændrer Venstres udmelding om, at omprioriteringsbidraget vil blive droppet på førstkommande finanslov, ikke på, at besparelserne er nødvendige.

HUM-ledelsen har forholdt sig til, at regeringen har besluttet, at omprioriteringen skal fortsætte til 2022 og omfordeles inden for sektoren, men Jesper

Kallestrup siger, at de netop gennemførte nedskæringer primært skyldes den politisk bestemte dimensionering af uddannelser, der har skåret optaget ned med 30 procent.

Lukker ikke fag

En lille gruppe studerende havde den 8. maj hængt et banner op, hvorpå der stod “Solidaritet med de ansatte – nej til fyringer”.

Malte Kolze, formand for HUMrådet, udtalte til Uniavisen, at han frygter, at kursusudbuddet vil blive mindre og mere usikkert, og at fag ligefrem vil lukke, men Jesper Kallestrup understreger, at der ikke er planer om at lukke fag.

“Det vil selvfølgelig kunne mærkes at skære så mange stillinger, men arbejdsopgaver vil også forsvinde, da vi skal undervise færre studerende som følge af dimensioneringen. Vi skal i gang med en proces, hvor vi ser på, om vi kan fortsætte med at udbyde så mange små undervisningshold, eller om undervisning i nogle fag kan lægges sammen”, siger dekanen. ■

Partier står i kø for at droppe forhadte reformer

Valgkampen op til folketingsvalget den 5. juni har indtil videre været god for modstanderne af en række upopulære reformer, der har ramt universiteterne under VLAK-regeringen de sidste fire år. Partierne anført af Venstre har nemlig stået i kø for at komme med løfter om at droppe de forhadte stramninger og besparelser, som Venstre, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti og Dansk Folkeparti indførte i 2016.

Omprioreringsbidraget og uddannelsesloftet ser ud til at være fortid, uanset om rød eller blå blok får magten efter valget – hvis politikerne altså husker deres valgløfter.

Universiteterne kan også ånde lettet op, da der nu er opbakning til at videreføre taxameterløftet – det ekstra tilskud til de humanistiske og samfundsvidenskabelige uddannelser, som er underfinansierede. Hvis det ikke bliver videreført i 2020, vil universiteterne miste i størrelsesordenen 280 mio. kr. og blive tvunget ud i nye fyringsrunder.

Ompriorering skal stoppe i 2020

Valgkampen var ikke mange dage gammel, før Venstres uddannelses- og forskningsordfører, Marcus Knuth, udtalte, at regeringspartiet vil fjerne omprioreringsbidraget på 2 procent af den årlige bevilling til uddannelse allerede fra førstkommande finanslov, altså fra 2020. Det var ellers meningen, at det skulle fortsætte til 2022, og regeringen ville også have mulighed for at omprioritere pengene inden for sektoren. Men nu er der altså andre toner: “Venstre vil droppe omprioreringsbidraget på uddannelse allerede fra 2020, og vi tilbagefører provenuet, så universiteterne ikke vil være underlagt besparelser”, sagde Marcus Knuth til Magisterbladet.

De eneste partier, der nu støtter omprioreringsbidraget, er Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti, hvis uddannelses- og forskningsordfører, Merete Scheelsbeck, har kaldt valgkampen en gavebod uden lige.

Socialdemokratiet har også meldt ud, at partiet vil af med omprioreringsbidraget, men uddannelses- og forskningsordfører Mette Reissmann vil ikke garantere, at man ikke vil omprioritere midler inden for uddannelsessektoren og eksempelvis giver erhvervsskolerne flere penge.

“Vi kommer ikke til at føre pengene krone for krone tilbage til den enkelte institution. Men når vi siger, at pengene bliver i sektoren, så er det hele uddannelsessektoren”, sagde hun til Magisterbladet.

Fra 2016 til og med 2022 skulle landets otte universiteter spare ca. fem mia. kroner på grund af omprioreringsbidraget, men nu ser det ud til at blive mindre, hvis det altså stopper allerede i 2020. Sparekravet lød på 716 mio. kr. alene i 2019, og universiteterne har i løbet af 2016 og 2017 skåret 661 årsværk væk på grund af nedskæringerne.

Vil videreføre taxameterløft

Danske Universiteter har også forgæves i månedsvis presset på for at få afklaret, om taxameterløftet til de samfundsvidenskabelige og humanistiske uddannelser ville blive videreført efter 2019. Senest udgav de otte rektorer et debatindlæg i Jyllands-Posten den 16. maj, hvor de blandt andet skrev:

“På Christiansborg har man igen og igen udskudt beslutningen om, hvorvidt man vil videreføre taxameterløftet. Man kan stadig nå at undgå besparelserne i forbindelse med finanslovsforhandlingerne til efteråret. Men kære

politikere, vil I ikke nok komme med en klar udmelding nu?”

Den 21. maj til en valgdebat på Københavns Universitet annoncerede Venstres næstformand, Kristian Jensen, så endelig, at det særlige tilskud vil fortsætte, hvis Venstre vinder valget.

“Vi kan også godt se, at inden for det velfærdsløfte, som Venstre har lagt op til at give, så er der råd til at fortsætte løftet af hum og samf. Om det skal være et permanent eller et længere midlertidigt løft, det må vi forhandle og finde ud af, når vi skal finansiere en finanslov til efteråret, men vi kan bare se, at vi nu står i en stærkere situation, fordi vi har rettet op på en økonomi, som ikke så for godt ud i 2015”.

Socialdemokratiets Mette Reissmann har kaldt det en skandale, at regeringen ikke har indkaldt til forhandlinger noget før, og har sagt, at S vil forsøge at sikre, at taxameterløftet videreføres.

Også uddannelsesloftet, som VLAK-regeringen indførte sammen med Socialdemokratiet i 2016, ser ud til at være fortid. Det betyder, at man som udgangspunkt ikke kan tage en ny uddannelse på samme eller lavere niveau, hvis man allerede har afsluttet en videregående uddannelse. I 2017 lempede forligspartierne det dog en smule, så der nu skal gå seks år, før man kan tage en ny uddannelse på samme niveau.

Den 21. maj skrev Venstres uddannelses- og forskningsminister, Tommy Ahlers, at man nu er klar til at fjerne uddannelsesloftet helt. Det støttes nu kun af Det Konservative Folkeparti og Dansk Folkeparti. ■

VALG

DET MENER PARTIERNE OM FORSKNING OG UDDANNELSE

	ANDEL AF BNP TIL FORSKNING	OMPRIORITERINGSBIDRAGET	EKSTRA TAXAMETERTILSKUD TIL HUM, SAMF OG JUR
 <p>ALTERNATIVET</p>	Vi har ikke taget stilling til et præcist procenttal, men vi mener, at grundforskningen og den frie forskning skal forhøjes med 1,5 milliarder kroner over fire år.	Omprioriteringsbidraget skal stoppe ved førstkommande finanslov. Vi har ingen planer om at omfordele inden for sektoren, men vi ønsker at styrke både grund-, ungdomsuddannelserne og universiteterne med 6 milliarder over fire år.	Ja, det skal gøres permanent.
 <p>DANSK FOLKEPARTI</p>	Vi skal fastholde 1 procent som et bundniveau. Vi skal i dette ikke indregne indhentede midler fra EU.	Omprioriteringsbidraget skal fjernes 1. januar 2020 på ungdomsuddannelserne. Omprioriteringsbidraget på videregående uddannelser skal fjernes, og der skal udarbejdes en plan for udflytning af uddannelsespladser fra de fire store uddannelsesbyer.	Der er aftalt et taxametereftersyn i forhold til de enkelte uddannelser. I den forbindelse skal niveauet af tilskuddet på de enkelte uddannelsesområder vurderes. Indtil dette eftersyn er tilendebragt, bør det ekstra taxameter på hum, samf og jur opretholdes.
 <p>KONSERVATIVE</p>	Vi har en langsigtet målsætning om at hæve de offentlige midler til forskning til 1,25 procent af BNP i 2034.	Vi mener, at det er på tide, at besparelserne på uddannelse bliver stoppet, og pengene tilbageført. Regeringen vil droppe besparelser på undervisning fra 2022. Der vil i 2022 blive tilbageført 479 mio. kr. til undervisningsområdet.	Der er ikke øremærket udgifter til videreførelsen af tilskuddet, så ordningen skal diskuteres ved forhandling om finansloven. Her må vi se på, om der fortsat er et behov, og det er der, behovet er størst.
 <p>ENHEDSLISTEN</p>	Enhedslisten ønsker, at Danmark skal afsætte over 1 procent af BNP'et til forskning ligesom i årene 2011-2015.	Nedskæringerne på uddannelsesområdet har været ødelæggende for både studerende, undervisere og forskningsmiljøet i Danmark. Enhedslisten går til valg på at stoppe forringelserne omgående og føre de penge, der allerede er skåret, tilbage til uddannelserne.	De ekstra taxameterpenge, som de humanistiske og samfundsvidenskabelige uddannelser modtager, er nødvendige for, at uddannelsernes økonomi kan hænge sammen. Derfor skal de selvfølgelig videreføres.
 <p>RADIKALE VENSTRE</p>	Forskning prioriteres ikke højt nok. Målet om 1 procent bør være et bundniveau og ikke et loft. Vi vil give bedre vilkår og afsætte flere midler til forskning. Da vi senest havde regeringsmagten, formåede vi, på trods af krisen, at anvende ca. 1,08 procent på forskning.	Hele vores uddannelsessektor har været udsat for topcentbesparelser. Det skal stoppes. Radikale Venstre ønsker samtidig at investere et vanvittigt stort beløb i alle uddannelserne. Uddannelsesloftet skal rives ned med et brag. Unge skal opleve, at de har undervisningstimer nok.	Det skal gøres permanent nu. Det er helt gæk, at der skal kæmpes for det her fra finanslov til finanslov.
 <p>SOCIAL-DEMOKRATIET</p>	Vi skal leve op til Barcelona-målsætningen. S foreslår en grøn forskningsmilliard, mere teknisk forskning og et øget fradrag for virksomhederne, når de investerer i forskning og udvikling.	Socialdemokratiet vil stoppe omprioriteringsbidragets besparelser fra 2020, så institutionerne ikke skal spare 2 procent hvert år, og så vi igen skal begynde at investere i uddannelse i stedet for at skære ned.	Socialdemokratiets uddannelses- og forskningsordfører, Mette Reissmann, har sagt, at S vil forsøge at sikre, at det bliver videreført.
 <p>VENSTRE</p>	Danmark er et af de få lande i verden, som lever op til Barcelona-målsætningen, og det skal vi blive ved med. Derfor skal vi investere 1 procent af BNP i forskning og udvikling.	Omprioriteringsbidraget skal stoppes med det samme. Det er en del af Venstres velfærdsløfte. Der skal ikke ske en omprioritering inden for sektoren.	Venstres næstformand, Kristian Jensen, har udtalt til en valgdebat på Københavns Universitet, at det særlige tilskud til humaniora og samfundsvidenskab vil fortsætte, hvis Venstre vinder valget.

Klaus Riskær Pedersen, Nye Borgerlige, Stram Kurs og Socialistisk Folkeparti har ikke reageret på Forskerforums henvendelse. Liberal Alliance har meddelt, at de ikke har tid til at svare.

DIMENSIONERING AF UDDANNELSER	SELVEJE TIL UNIVERSITETERNE	INTERNATIONALISERING	MÆRKESAGER
Det er grundlæggende en fejl at dimensionere uddannelser efter ledighed. Unge skal ikke uddanne sig efter arbejdsmarkedets behov, men efter nysgerrighed og interesse.	Ja.	Der skal ikke være loft over udenlandske studerende, og der må meget gerne for os udbydes bacheloruddannelser, hvor der undervises på engelsk.	<ul style="list-style-type: none"> • At afskaffe det, der er tilbage af fremdriftsreformen. • At afskaffe uddannelsesloftet. • At arbejde for bedre undervisningskvalitet. • At langt størstedelen af forskningen skal være fri og ikke strategisk forskning. • At genindføre filosofikum. • At afskaffe færdiggørelses- og resultattilskuddet i bevillingssystemet.
Det bør være en helt naturlig del af den enkelte uddannelsesinstitutions planlægning at dimensionere optag i forhold til det forventede behov på arbejdsmarkedet. Ideelt set bør det være en opgave, som uddannelsesinstitutionen selv håndterer, og DF vil gerne arbejde hen imod en model, som giver øget selvstyre under ansvar.	Der skal tilbydes selveje, som der også i loven er givet mulighed for.	DF ønsker, at det skal være sværere for udenlandske studerende at modtage dansk SU. Loftet over SU-udgifter til udenlandske studerende blev overskredet i 2018 og var på 483 mio. kr. Derfor vil antallet af udenlandske studerende blive reduceret med 1.000 studerende i år.	Der skal udarbejdes en national strategi for forskning og videregående uddannelser i en proces, hvor forsknings- og uddannelsesinstitutioner, fonde og andre interessenter inddrages.
Umiddelbart er vi positive over for dimensioneringsmodellen. Hvis der er brug for justeringer, vil vi gerne se på det. Men som udgangspunkt mener vi, at det er godt, at dimensioneringen er med til at forme udbuddet, så det bedre passer til de behov, der er på arbejdsmarkedet.	Vi har tidligere erklæret os enige i eksempelvis KU's ønske om at blive selvejende, på samme måde som CBS og DTU er. Vi er bestemt åbne over for at se på det.	Det kan give fin mening, hvis der er enkelte bacheloruddannelser, hvor der undervises på engelsk. Ift. loft over udenlandske studerende skal man fortsat se på, om der er bestemte uddannelser, hvor det er særligt svært for udlændinge at finde beskæftigelse efterfølgende.	Vi har en langsigtet målsætning om at hæve de offentlige midler til forskning til 1,25 procent af BNP i 2034.
Vi ser gerne, at den afskaffes.	Vi ser gerne, at staten fortsat ejer bygningerne, men det giver ingen mening, at staten skal tjene på at leje bygninger ud til universiteterne.	Enhedslisten mener ikke, der skal være et loft over udenlandske studerende. Det er en skrøne, at de udenlandske studerende blot kommer til Danmark for at få SU. Der skal selvfølgelig udbydes uddannelser på engelsk, når det fagligt giver mening.	Enhedslisten går til valg på at få stoppet forringelserne på uddannelse og forskning omgående og få pengene, der allerede er skåret, ført tilbage til uddannelserne. Vi vil også have fjernet alle stress- og presskabende reformer, herunder fremdriftsreformen, uddannelsesloftet og SU-nedskæringerne.
Det er fornuftigt at have en model, der sikrer, at vi ikke sender for mange studerende i gang med en uddannelse, som sender dem ret ud i en arbejdsløshedskø. Der er brug for at gøre modellen mere præcis. Det går ikke, at det er flere år gamle ledighedsdata, der bestemmer udbuddet af uddannelsespladser.	Vi mener, at tiden er kommet til, at vi skal give universiteterne selveje. De universiteter, der allerede har selveje, har vist, at det er vejen frem.	Vi skal have meget mere uddannelse på engelsk. Og loftet over internationale studerende skal skrottes. Vi mangler akut en ny internationaliseringsstrategi med en målsætning om, at halvdelen af alle studerende skal til udlandet under deres studier. Vi foreslår en tiltræknings- og fastholdelsespakke, der skal få flere internationale studerende til Danmark og flere af dem til at blive.	Besparelser år efter år kvæler langsomt vores uddannelsesystem. Vi vil vende besparelser til investeringer. Vi vil give bedre vilkår og afsætte flere midler til forskning. Det gælder særligt den frie forskning.
Uddannelserne og arbejdsmarkedet skal hænge sammen. Her spiller dimensioneringen en afgørende rolle, og det vil vi holde fast i. Samtidig vil vi gerne være med til at se på, hvordan dimensioneringen kan styrkes, så indsatsen for, at færre uddannes til ledighed, forbedres.	Har ikke svaret på spørgsmålet.	Antallet af udenlandske studerende er de seneste år tredoblet, og mange rejser hjem igen efter at have færdiggjort deres uddannelse. Det er en ikke holdbar situation, for vi skal ikke uddanne til andre landes arbejdsmarked. Der er brug for at vende udviklingen, men her har regeringen valgt det forkerte værktøj.	S vil investere i uddannelse i stedet for at skære, så vi har gode uddannelser i hele landet. Vi skal stoppe omprioriteringsbidragets nedskæringer på uddannelsesinstitutionerne og fjerne uddannelsesloftet, for der skal være plads til at vælge forkert.
Vi har ingen aktuelle planer om at ændre den eksisterende model. Men vi skal løbende sikre os, at vi har den mest velfungerende dimensionering.	Vi har ingen aktuelle planer om at ændre den eksisterende model.	Danske universiteter skal kunne tiltrække dygtige udenlandske studerende. Men alt for mange udenlandske studerende tager hjem efter endt uddannelse. Derfor er vi nødt til at sætte loft over antallet af udenlandske studerende.	Venstre har stået i spidsen for en ambitiøs forskningsstrategi, der bl.a. medfører oprettelsen af de såkaldte pionercentre. De er en nytænkning i dansk forskningspolitik.

Andreas lægger ny fælde for dopingsnydere

Andreas Breenfeldt Andersen undersøger, om jernhormonerne i blodet kan bruges som sladrehanke mht. blod doping i små mængder, som i dag er næsten umuligt at spore.

Forsøgspersonen Rasmus griner og laver sjov, mens han sidder på kondicyklen og varmer op til de kommende små to timers fysiske strabadser. Men der burde også være lidt ekstra fysisk overskud. Rasmus er nemlig dopet. Dopet med sit eget blod.

Bloddoping er stadig det store spøgelse i moderne udholdenhedsidræt. Efter at man i nullerne fandt en metode til at afsløre EPO, har doping med eget blod været det foretrukne kneb blandt cykelsportens, skisportens og atletikkens snydepelse. Indførelsen af det biologiske pas, som afslører store udsving i blodværdierne, har ganske vist taget toppen af problemet, men eksperter mener, at det stadig er muligt at bloddope sig uden at blive opdaget. Så sent som dette forår blev en østrigsk langrendsløber taget på fersk gerning under VM i hans hjemland, mens han sad og pumpede blod ind i armen på sig selv.

Men det uvæsen håber Andreas Breenfeldt Andersen at være med til at sætte en stopper for. Eller i hvert fald lægge et partisansøm på dopingstien. Hans ph.d.-projekt ved Institut for Idræt og Ernæring på KU går ud på at udvikle en metode, der kan afsløre bloddoping, selv om der kun er tale om doping med små mængder blod.

“Man mener, at snydere er blevet bedre til at tage enten mindre blod ud og mindre ind eller tage det ind over små omgange. Det, man kan kalde mikrodoping. Så kan det godt være, effekten er meget mindre, men der er trods alt stadig en effekt, og det er meget sværere at spore”, fortæller Andreas Breenfeldt Andersen.

Jernhormoner sladrer

Heldigvis har kroppen sine egne små sladrehanke. Og dem, Andreas

Breenfeldt Andersen har tænkt sig at konsultere, er jernhormonerne.

“Noget af det, der er vigtigt for røde blodceller, er jern. Jern er den bestanddel i hæmoglobin, der binder ilt. Så vi kigger på de hormoner, der ændres, i forhold til om man har behov for mere eller mindre jern. Har man behov for mere jern, kan det være, fordi man har behov for at gendanne blodceller. Det kan være tegn på, at man har taget blod ud, og hvis man omvendt har højt hormonniveau, kan det være, fordi man har fået nyt blod ind”.

Rasmus er en af de 48 forsøgspersoner, Andreas Breenfeldt Andersen har rekrutteret til at lægge krop til bloddopingforsøgene. De kommer i en periode jævnlige forbi Institut for Idræt og Ernæring på Nørre Allé, hvor de får taget blodprøver, der skal vise, hvordan jernhormonerne i blodet reagerer på udtagning og senere transfusionen af

blod. I Rasmus' tilfælde kræver besøget altså også en tur på motionscyklen.

Først en time med jævn belastning og så 40 minutters “enkeltstart”, hvor han giver alt, der er i kroppen. De fysiske test skal bruges til at validere nogle forsøg, som blev foretaget i slutningen af sidste år, der afprøvede effekten af bloddoping.

“Vi lavede et forsøg med samme setup, hvor fokus var på præstationen. Der så vi, at de forbedrede sig næsten fem procent på en 40-minutters enkeltstart, 24 timer efter at de havde fået blod ind. Det er ret meget”, konstaterer han.

Ville selv være cykelrytter

Da Andreas Breenfeldt Andersen var ung teenager, troede han, at han selv skulle være en af dem, der ligger og træder watt på de europæiske landeveje som professionel cykelrytter. Men som han måtte konstatere: “Enten var det, fordi jeg ikke havde talent, eller fordi jeg ikke gad træne – jeg kunne i hvert fald ikke følge med”.

Det fik ham dog ikke til at opgive cykelsporten. Kunne han ikke blive rytter, kunne han vel i det mindste blive ham, der ordnede deres cykler.

“Så tog jeg faktisk et grundforløb som cykelmekaniker. Men jeg var ekstremt dårlig. Jeg var meget bedre til de boglige fag. Så jeg måtte prøve med gymnasiet”.

Men selv på den boglige vej var der plads til at dyrke cykelsportsinteressen. I hvert fald den del, der handlede om dopingproblematikken.

“Allerede da jeg begyndte at skrive større opgaver i 7. klasse, handlede de om Bjarne Riis og Jesper Skibby og deres dopingindrømmelser. Min SRP-opgave i gymnasiet handlede om nogle forsøg, jeg lavede med koffein som

VIS OS DIT PH.D.-PROJEKT

Hvem: Andreas Breenfeldt Andersen, cand.scient.

Hvad: Detektion af rEPO og autolog blodtransfusion i mikrodoser.

Hvor: Institut for Idræt og Ernæring, KU.

Hvorfor: Doping med små mængder blod er i dag svært at spore, men mængden af jernhormoner i blodet kan vise sig at være en indikator, der kan afsløre blodtransfusioner og dermed ulovlig bloddoping blandt eliteidrætsudøvere.

præstationsfremmende middel med min far som forsøgsperson. Og da jeg så fik mulighed for at skrive bachelorprojekt og arbejde videre med antidoping på idrætsstudiet, så var den sti fuldstændig lagt”.

Dopingkontrollant

Og mens Andreas Breenfeldt Andersen begyndte at snuse til den teoretiske side af antidopingarbejdet, kom han også til at beskæftige sig med den praktiske udførelse, da han fik studiejob som dopingkontrollant hos Anti Doping Danmark. Det job har han stadig, og det indebærer at tage prøver ved konkurrencer eller møde uanmeldt op hos elitesportsudøvere, der er registreret i det såkaldte “whereabout-system”.

“Så skal man ud og banke dem op – nogle gange meget tidligt – og orientere dem om, at de er indkaldt til prøve. Det er der nogle få, som måske godt kan være lidt irriterede over, men hvis de nægter, giver det fire års udelukkelse, så det sker så godt som aldrig”.

Som dopingkontrollant har han blandt andet taget prøver under VM i ishockey, VM i håndbold og Post Danmark Rundt.

Han regner også med at skulle virke som kontrollant ved OL i Tokyo næste år.

Som antidopingforsker og -kontrollant ved man godt, at man deltager i et kapløb, som næppe slutter. Bedst som cykelrytteren Lance Armstrong langt om længe havde tilstået sit systematiske dopingsetup, og man troede, at dopingspøgelset var manet i jorden, begyndte en endnu større skandale at rulle sig ud: det statsstyrede russiske dopingprogram, der blandt andet virkede under vinter-OL i Sotji i 2014, hvor der ud over doping foregik systematisk svindel med dopingkontrollerne. Skandalen førte til, at Rusland blev udelukket fra vinter-OL i 2018.

Dopingkontrol er dyrt

“Det er uden tvivl et kapløb, og det vil det nok altid være. Men man føler, at det, man bidrager med, kan stramme nettet om dem, der snyder. Der er mange, blandt andre tidligere professionelle atleter, der mener, at det

Blodprøver fra forsøgspersonen Rasmus skal vise, hvordan jernhormonerne reagerer på den blod doping, Rasmus tidligere er blevet udsat for.

biologiske pas ikke gør nogen forskel. Og ja, der er stadig muligheder for at dope sig. Men man kan ikke køre rundt med hæmatokrit 60 i tre uger i Frankrig mere. Man kan altid diskutere, om det, at man “snyder mindre”, er mindre slemt, end hvis man snyder meget. Men

alt tyder på, at der trods alt er blevet lagt en dæmper på, så folk ikke kører 180 på motorvejen, men kun 150”.

En af udfordringerne, som

Andreas Breenfeldt Andersen peger på, er, at antidopingarbejdet er dyrt. Der er udgifter til kontrollanterne, transporten af prøverne til laboratoriet, hvor de bliver analyseret, gebyret til laboratoriet og det efterfølgende administrative arbejde. Ifølge Anti Doping Danmarks regnskaber løber hver enkelt prøve i gennemsnit op i 6.000-7.000 kroner.

“Problemet i dag er, at der ikke er en fælles kasse, som kan bruges til at støtte antidopingarbejdet i Kenya eller Jamaica. Og jeg forstår jo egentlig godt, hvis de nedprioriterer at bruge mange millioner på at teste 20 udøvere, når landet mangler veje, og befolkningen dør af sult eller tuberkuloseepidemier”, siger han.

Han ser dog selv en mulighed i udviklingen af såkaldte screeningtest baseret på få dråber udtørret blod. Prøverne vil kunne tages hurtigt og billigt, og selv om de ikke giver et detaljeret

billede, kan de give et signal, hvis der er nogle personer, man bør teste grundigere. Den slags test er noget, Andreas Breenfeldt Andersen selv håber at komme til at arbejde med senere.

I brug om 6 måneder – eller 6 år

I første omgang gælder det dog hans eget projekt, der også har som delmål at se på kønsforskelle i jernhormonernes opførsel og mulige brug som dopingindikator.

Det er WADA – den internationale antidopingorganisation – der har finansieret forskningsprojektet. Og hvis alt går vel, og metoden virker, kan Andreas Breenfeldt Andersen ende med som dopingkontrollant at skulle udføre sine egne test som en del af den officielle dopingtestning af elitesportsfolk.

“Intuitivt tænker jeg, at man vil kunne se noget på jernhormonerne. Men hvor meget de viser, det er jeg meget spændt på. Uanset hvad skal det nok verificeres af andre forsøg, før det kan komme i brug. Der er både noget jura, noget politisk og måske noget økonomisk, der skal falde på plads, før det bliver en test. Måske efter 6 måneder, måske efter 6 år”.

Andreas Breenfeldt Andersen forventer at sende prøverne til analyse på et laboratorium i Lausanne denne sommer, og til efteråret forventer han at være færdig med sine egne analyser af laboratorieresultaterne. Ph.d.-afhandlingen skal afleveres i 2020. ■

KRITIK:

Meriteringsudvalg glemmer det vigtigste

En rapport om at fremme meritering for undervisning skaber glæde over “nye tanker”, men skuffelse over, at udvalget går uden om den måske vigtigste faktor: Hvor kommer pengene fra?

Det er forskningsresultaterne, der giver faste stillinger, løntillæg og almindelig prestige blandt institutkollegerne. Sådan er den kontante virkelighed for videnskabeligt personale på danske universiteter. Men den virkelighed skal ændres – eller i hvert fald justeres – fastslår rapporten “Fremtidens meritering”. Forsknings- og kulturminister Tommy Ahlers nedsatte i sensommeren 2018 meriteringsudvalget og bad dem komme med anbefalinger til nye former for meritering, for, som det hed i kommissoriet, “risikoen er, at et fokus på en enkelt målbar parameter kan give incitament til at underprioritere en væsentlig del af den brede værdiskabelse, der knytter sig til forskning”.

Problemstillingen er ikke ny. Især i forhold til undervisningen, som jo for de fleste forskeres vedkommende udgør halvdelen af arbejdsopgaverne, har der lydt klager over, at det i karrieremæssig forstand nærmest er ren spildtid og derfor noget, man så vidt muligt forsøger at slippe uden om med forskningsfrikøb.

En af de tre hovedopgaver for meriteringsudvalget lød specifikt på at komme med forslag til at “fremme og tilskynde god undervisning gennem meritering”. Og det har udvalget gjort med fire konkrete anbefalinger: 1) En kulturændring, hvor undervisning etableres som et fælles, fagligt domæne. 2) Det skal sikres, at bedømmelsesudvalg altid gennemfører vurderinger af kandidaters undervisningsmeritter. 3) Normer for løbende opkvalificering af undervisningskompetencer. 4) En ensartet praksis omkring dokumentation i form af undervisningsportfolier.

Udmærkede tanker. Men rapporten undlader at forholde sig til den mest afgørende faktor: universiteternes økonomiske incitament – pengene. Sådan konstaterer flere kilder over for Forskerforum.

Ved fyringsrunder tæller forskningen

“Det har hele tiden været sådan, at der er meget mere prestige i forskning, fordi forskningen dominerer incitamentsstrukturen. Spørgsmålet om publikationer, BFI-point, evnen til at trække penge hjem – det går igen, når man skal ansætte folk, når man skal give dem løntillæg, når der skal uddeles professorater og så videre”, siger Janne Gleeurup, fællestillidsrepræsentant på RUC.

Hun kalder rapporten og selve diskussionen for “et skridt i den rigtige retning”. Men hun har svært ved at se, at anbefalingerne om kulturændringer og fælles portfolionormer vil skabe den store ændring.

“Vi har incitamentsstrukturer, fordi det virker. Så hvis man vil foretage en kulturændring, der skaber en bedre balance og større opgradering af undervisningen, så bliver man nødt til også at arbejde med de grundlæggende strukturer, der former den måde, vi prioriterer vores arbejde på. Er der fyringsrunder, kigger alle på, hvad folk tjener hjem og præsterer inden for forskningen. Det kan alle ansatte se, og det indretter man sig efter. Så hjælper det ikke noget, at man har en formel aftale om, at man også skal huske at kigge på uddannelseserfaringer, når man ansætter nye. Det er ikke ligeegyldigt, men det løser ikke problemet”, siger hun.

Udvikling er ikke gratis

Et fagmiljø, hvor man længe har diskuteret behovet for meritering af undervisning, er de universitetspædagogiske kredse. Formanden for Dansk Universitetspædagogisk Netværk, KU-professor Lars Ulriksen, glæder sig i første omgang over anbefalingerne, som han kalder “fornuftige”.

“Jeg synes, udvalget har ret i, at det fundamentalt handler om kulturændring. De taler om, at undervisningen skal afindividualiseres, og det er en rigtig god ide”, siger han.

Rapporten bliver ikke konkret, i forhold til hvad universiteterne skal gøre for at skabe den kulturændring, der gør undervisningen til et fælles fagligt domæne. Men det har Lars Ulriksen flere forslag til. De er bare ikke gratis.

“Ledelsen kan arbejde for rammer, så underviserne arbejder sammen om at udvikle undervisning. Min oplevelse er, at folk er interesserede i at udvikle og diskutere undervisning. Der er bare ikke meget tid at gøre det i. Der er meget udbytte i at undervise sammen. Man eksponeres for hinanden og kan tale om undervisningen bagefter. Så det er en måde. Man kunne også oprette små grupper, der samarbejder om at udvikle kurser. Det vigtige er, at der skabes rum. Også til at udvikle, selv om der ikke er et problem, der skal løses”, siger han.

Men også Lars Ulriksen konstaterer, at de økonomiske strukturer ligger som en blokade for netop den kulturændring, udvalget lægger op til.

“Når regeringen ønsker, at institutionerne skal konkurrere om midler, og forskningsrådene er fløjtende ligeglade med undervisning, så er det svært

Den gode indsats omkring undervisning bliver langt sjældnere belønnet i form af løntillæg, fortæller ny rapport om meritering. Det vil meriteringsudvalget have ændret på.

at gøre noget ved. Og jeg kan godt forstå den institutleder, der skal vælge imellem at ansætte en, der er god til at undervise, og en, der er god til at publicere og hive penge hjem. Når nu bevillingsmodellen forudsætter eksterne indtægter, så forstår jeg godt den leder, der først tænker på instituttets økonomi”.

Anbefalinger kan ikke stå alene

Kaare Aagaard, seniorforsker ved Dansk Center for Forskningsanalyse på AU, var et af medlemmerne i meriteringsudvalget. Han har selv beskæftiget sig meget med BFI-målingen og dens incitamentsvirkning. Og for hans skyld kunne man godt have taget det med i overvejelserne.

“Jeg synes, at det, udvalget kommer ud med af anbefalinger, er fint. Men der er nogle områder, hvor man godt kunne gå længere, og et af dem er at diskutere økonomi og incitamentet”.

Kan de anbefalinger flytte noget?

“Det mener jeg helt klart. Men det kan ikke stå alene. Nu valgte udvalget at rette anbefalinger mod universitetsledelserne og fokusere på, hvad institutionerne selv kan skrue på. Men

det er klart, at finansieringen sætter rammerne. Og har man incitament i finansieringssystemet, der peger i andre retninger, så er der klare grænser for, hvor meget der kan gøres på institutionsniveauet alene. Mere grundlæggende forandringer kan kun skabes, hvis finansieringssystemets centrale aktører også griber meriteringsdagsordenen og aktivt understøtter den”.

Rektor: Flere løntillæg for undervisning

AAU’s rektor, Per Michael Johansen, var udvalgets formand. Han konstaterer, at undervisningen skal løftes op til en mere ligeværdig betydning, når der skal ansættes videnskabeligt personale, og at dokumentation af undervisningsmeritter i form af undervisningsportfolier er en vigtig faktor for det.

“Den anden ting er, at vi skal sikre løbende udvikling. Og det gør vi ved at se på undervisningen som et kollektivt fænomen, hvor vi udvikler undervisning sammen og giver hinanden feedback”.

Det kan lyde lidt luftigt med “kulturændring” – hvilke konkrete tiltag vil det indebære?

“Grunden til, at vi ikke har skrevet mere detaljeret om det, er, at det skal udvikles i samarbejde mellem universiteter. Det skal ikke være et tiltag, ministeriet sætter regelsæt op for. Men jo, der skal også ledelsesinitiativer til. Vi skal i højere grad inddrage undervisningsaspektet ved MUS-samtaler, og når vi taler om lønforbedringer”.

Af rapporten fremgår det, at 28 procent af forskernes løntillæg gives for forskningsindsatser, mens kun 16 procent gives for indsatser omkring undervisningen. Og det skal ændres, siger AAU-rektoren.

“Det, vi ser nu, er, at forskningen har medført væsentligt flere lønforbedringer end undervisningen. Det forhold skal der rykkes ved”.

Er det noget, du vil være over i de kommende år?

“Ja, det vil jeg, og jeg er sikker på, at ministeriet vil hjælpe os med at kigge på, at balancerne rent faktisk rykker sig til fordel for uddannelsessiden”.

“Ikke noget, vi kan rykke på”

Kan du forestille dig en ansættelse, hvor en topunderviser vælges frem for en topforsker?

“I det spørgsmål ligger en modsætning, som jeg synes er kunstig. Ud fra min erfaring er de fleste topforskere også dygtige undervisere. Det er klart, at jeg godt ville kunne nævne eksempler på en topforsker, der er blevet ansat, hvis undervisningserfaring måske ikke er særlig omfattende. Men når man er ansat, er det sådan, at man skal udvikle sin undervisning. På AAU har vi således en regel om, at ingen kan frikøbe sig fuldt fra undervisningen”.

I kommer ikke ind på universiteternes finansiering og incitamentsstruktur. Hvorfor ikke?

“Det er rigtigt, at meriteringen også korrelerer med den måde, vi bliver finansieret på, og at finansieringen af universiteterne hænger sammen med den forskningsmæssige meritering. Men det er ikke noget, vi umiddelbart som udvalg kan rykke på”.

Er det her nok?

“Jeg vil sige, at det er nok for nu, og jeg er helt sikker på, at det her vil være med til at løfte undervisningen på universiteterne”, siger Per Michael Johansen. ■

AU-ledelsen frygtede at blive hevet i retten af egne forskere

Ledelsen på Aarhus Universitet nægtede at udlevere advokatnotat om de ulovlige tavshedsklausuler, som forskerne var blevet pålagt i forbindelse med regeringens landbrugspakke. Begrundelsen lød, at man frygtede, at forskerne ville anlægge sag mod deres egen arbejdsplads.

Gyllegatesagen har nu fået, hvad der kan betegnes som et kuriøst efterspil. Det viser sig nemlig, at ledelsen på Aarhus Universitet (AU) frygtede et sagsanlæg fra universitetets egne forskere for at have pålagt dem en ulovlig tavshedspligt i forbindelse med tilblivelsen af regeringens landbrugspakke.

AU hyrede således et privat advokatfirma til at vurdere lovligheden af kontrakten med ministeriet:

“Universitetet ønskede med afdækningen af kontraktens bestemmelse om tavshedspligt undersøgt, om universitetet kunne risikere sagsanlæg imod sig, enten fra kontraktparten (kontraktbrud) eller fra de implicerede forskere (ulovligt pålæg af tavshedspligt)”, skriver AU i et svar til Styrelsen for Institutioner og Uddannelsesstøtte, som Forskerforum har fået aktindsigt i.

Sagen strækker sig tilbage til september 2015, hvor Miljøstyrelsen indgik

en kontrakt med AU om at levere miljøberegningerne bag regeringens landbrugspakke. Ifølge kontrakten måtte AU-forskerne ikke udtale sig om resultaterne, før Miljøstyrelsen frigav sin rapport, og de måtte heller ikke fortælle offentligheden, at de var underlagt en tavshedsklausul. De havde dermed fået en såkaldt dobbeltmundkurv på, så regeringen kunne færdigforhandle forliget om landbrugspakken i ro og mag uden protester fra forskerne.

Flere forskere stod dog frem og vurderede, at regeringens regnskab for landbrugspakken var udarbejdet, så det så mere miljøvenligt ud, end det i virkeligheden var, hvilket endte med at koste daværende miljø- og fødevarerminister Eva Kjer Hansen posten.

Nej til aktindsigt

Det var Heine Andersen, professor emeritus på Københavns Universitet og forfatter til bogen "Forskningsfrihed", der afslørede de ulovlige tavshedsklausuler, som foruden at krænke forskningsfriheden har vist sig at være i strid med forvaltningsloven.

Det kom frem i medierne i marts-april 2016, men AU-ledelsen var åbent også selv blevet alvorligt i tvivl om lovligheden af klausulerne, som den havde skrevet under på.

AU hyrede i hvert fald advokatfirmaet til at vurdere, om det juridiske grundlag var i orden.

Heine Andersen forklarer, at han fik kendskab til notatets eksistens under et møde med AU's daværende chefjurist i juni 2016, som hårdnakket forsøgte at overbevise ham om, at tavshedsklausulerne var lovlige, med henvisning til notatet.

Heine Andersen søgte derefter om aktindsigt i det hemmeligholdte dokument, men fik afslag af AU, med begrundelsen at det kunne komme til at indgå i fremtidige retssager.

"Det er utrolig interessant, fordi det viser, at ledelsen selv blev i tvivl om, hvorvidt tavshedsklausulerne var ulovlige, da sagen kom frem i offentligheden, og så indhentede man en ekstern advokatvurdering", siger Heine Andersen.

Da Forskerforum også fik afslag på aktindsigt og klagede over afgørelsen, bad Styrelsen for Institutioner og Uddannelsesstøtte AU om en uddybende begrundelse.

Hertil svarer universitetet til styrelsen den 14. januar 2019, "at der på tidspunktet for notatets udarbejdelse reelt var risiko for tvister, hvilket var baggrunden for AU's konsultation af ekstern advokatforbindelse".

Heine Andersen siger, at det viser, at AU-ledelsen frygtede et sagsanlæg både fra Miljøministeriet og fra forskerne, som var blevet pålagt en ulovlig tavshedspligt.

“ Det er utrolig interessant, fordi det viser, at ledelsen selv blev i tvivl om, hvorvidt tavshedsklausulerne var ulovlige, da sagen kom frem i offentligheden, og så indhentede man en ekstern advokatvurdering.

Heine Andersen, professor emeritus på Københavns Universitet og forfatter til bogen "Forskningsfrihed"

Forsker kalder det absurd

Professor Jørgen Eivind Olesen, sektionsleder på Institut for Agroøkologi – Klima og Vand på AU, var en af forskerne, der leverede datamaterialet i landbrugspakken og dermed ulovligt var blevet pålagt tavshedspligt.

Han kan ikke lade være med at grine højlydt i telefonen, da Forskerforum præsenterer ham for AU's begrundelse for at hemmeligholde notatet.

"Det nærmer sig det absurde. Jeg kan ikke forestille mig, at mine kolleger kunne finde på at anlægge sag, og jeg kunne i hvert fald ikke selv finde på det. Vi er bekymrede for, om vi kan nå alle vores mange opgaver, og vi har slet ikke tid til at lægge sag an mod vores arbejdsgiver", siger han.

Jørgen Eivind Olesen tilføjer, at han først fandt ud af, at AU-ledelsen havde pålagt ham tavshedspligt, da sagen begyndte at rulle i medierne.

Fik ikke entydigt svar

Advokatnotatet, der er dateret 26. april 2016, gav i øvrigt ikke AU-ledelsen et entydigt svar.

Godt nok konkluderes det, at "kontraktens punkt 14.5, hvis bestemmelsen læses strikte efter ordlyden, er uforenelig med den adgang til ytringsfrihed, som universitetsansatte forskere har, men at bestemmelsen ikke blev håndhævet i praksis".

Endvidere står: "Da en aftalefortolkning altid må tage afsæt i parternes fælles forståelse og administration af aftalegrundlaget, har vi i lyset af den oplyste praksis ikke grundlag for at konkludere, at kontrakten er i strid med dansk ret, herunder reguleringen af universitetsansatte forskeres ytringsfrihed. Da bestemmelsen imidlertid læst strikte efter ordlyden indikerer, at forskernes ytringsfrihed forsøges begrænset i strid med den gældende retstilstand, vil vi

anbefale, at Aarhus Universitet i fremtiden afstår fra at indgå kontrakter med lignende bestemmelser".

Rektor: AU forvaltede ikke ud fra kontrakten

Det var denne fortolkning, som AU-rektor Brian Bech Nielsen holdt sig til i programmet "Deadline" den 25. januar 2018.

Da værten spurgte ham, hvorfor AU skrev under på mundkurvskontrakterne, svarede han:

"Det, vi fik at vide [i det indhentede juridiske responsum], det er, at det er ligegyldigt, hvad der står i kontrakten, så er man forpligtet af forvaltningsloven, offentlighedsloven og miljøoplysningsloven, og det har vi faktisk administreret efter, efter det jeg er vidende om i hvert fald. Så det betyder, at vi rent faktisk har haft en kontrakt med nogle rigide bestemmelser liggende, men rent faktisk administreret efter det andet. I øvrigt i god forståelse med ministeriet. Så jeg tror i virkeligheden, det er grunden til, at det har taget nogen tid, før vi blev opmærksomme på problemet".

Bizar forklaring

Heine Andersen kalder rektors forklaring for bizar:

"Det, rektor siger, er, at kontrakten godt nok var ulovlig, men da forvaltningsloven står over kontrakten, har de forvaltet ud fra den og set bort fra kontrakten, og det har de været enige med myndigheden om. Det er noget sludder".

Han henviser til, at han har talt med forskere fra AU, der arbejder med myndighedsbetjening, og de har altid opfattet det sådan, at de skulle holde mund, indtil rapporterne var offentliggjort.

I en rapport om forskningsfriheden på AU fra 2018 svarede 16 procent af forskerne, at de har følt sig presset af ledelsen til at ændre, udskyde eller ikke offentliggøre deres forskningsresultater.

Undersøgelsen viser, at forskere, der deltager i myndighedsbetjening fx for ministerier, er særligt udsatte for at opleve pres. ■

Forskerforum har tilbudt AU-ledelsen at kommentere sagen, men ledelsen har ikke reageret på henvendelsen.

Angela Merkel, kansler og tidligere fysikforsker, forsøger at holde en bordtennisbold svævende ved hjælp af "Bernoulli-effekten".

En forsker ved magten

Hun startede med molekylerne og endte som den mest magtfulde person i Europa. Fysikeren Angela Merkel er gået ind i sine to sidste år som forbundskansler.

Det bliver ikke ved så længe endnu, så lad os glæde os over det, så længe vi kan: En af verdens mest magtfulde personer er forsker.

Der er naturligvis tale om Angela Merkel, ph.d. i fysik og forbundskansler i Tyskland, verdens fjerdestørste økonomi. Hun er blevet citeret for at sige, at hun altid har haft lyst til at udøve magt. Før murens fald var det magten over molekylerne, senere blev det den politiske magt. Hendes ph.d.-afhandling, "Untersuchung des Mechanismus von Zerfallsreaktionen mit einfachem Bindungsbruch und Berechnung ihrer Geschwindigkeitskonstanten auf der Grundlage quantenchemischer und statistischer Methoden", fra 1986 var inden for kvantekemi, og selv om hun

senere har fortalt, at hun som forsker i Østtyskland var frustreret over manglende adgang til vestlige tidsskrifter, havde hun i firserne adskillige publiceringer blandt andet i tidsskriftet *Molecular Physics* og *Journal of the American Chemical Society*. Frem til 1990 arbejdede hun som forsker på det, der i dag er kendt som Berlin Adlershof Science City.

Tiden under Angela Merkel har da også været relativt god for tysk videnskab. I tiden efter hendes tiltræden som kansler i 2005 steg de offentlige

forskningsbudgetter kraftigt, og i 2012 nåede man – tre år efter Danmark – "Barcelona-målsætningen" om samlede forsknings- og udviklingsinvesteringer på tre procent af BNP.

Partikelfysikeren Thomas Mannel mener, at Merkels vigtigste bedrift i forskningshenseende har været det såkaldte excellenceinitiativ støttet med næsten tre milliarder euro, der havde til formål at bringe de bedste tyske universiteter på niveau med topuniversiteterne i USA og Storbritannien. Resultatet har været, at Tyskland nu har 11 universiteter i den såkaldte Ivy League.

Men med en forsker i kanslersædet er forventningerne naturligvis ikke beskedne. Og Merkel får også kritik for ikke at gøre nok for de mere ordinære universiteter, som primært er finansieret af de bundeslande, de ligger i.

"Eftersom Merkel har en ph.d. i fysik, ville jeg have forventet en mere aktiv rolle fra hendes side i forhold til forskning og uddannelse. Hun agerer stort set som alle andre politikere: Det eneste, der tæller, er næste valgresultat", har eksempelvis fysikeren Kurt Binder udtalt.

Nærværende billede blev taget for nylig, da Merkel tog på en slags genvisit til sin egen faglige fortid med et besøg på et naturvidenskabeligt uddannelsescenter for børn og unge ved navn "Junior University" i byen Wuppertal. På billedet er hun i gang med at afprøve den såkaldte "Bernoulli-effekt" med en hårtørrer og en bordtennisbold.

I oktober 2018 meddelte Merkel, at hun ikke ville genopstille som formand for CDU ved konventet, der blev holdt i december, og hun blev afløst af Annetegret Kramp-Karrenbauer. Angela Merkel fortsætter dog som kansler frem til valget i 2021, hvor hun vil træde tilbage. Der spekuleres i, at Merkel herefter vil være en oplagt afløser for Donald Tusk som præsident i Det Europæiske Råd. ■

FYRET INTERNATIONAL TOPFORSKER:

Noget er råddent i Danmark

Den dansk-canadiske professor Susan Stipp har været igennem et opslidende forløb, hvor hendes forskningsgruppe blev nedlagt med to timers varsel og alle forskerne fyret. Nu kritiserer hun den danske universitetslov for at give lederne enorm magt, uden at de kan blive stillet til regnskab for deres handlinger.

Kan det være rigtigt, at samtlige 23 medlemmer af en internationalt anerkendt forskningsgruppe, der har skaffet mere end en kvart milliard kr. i forskningsmidler og fået flere fremragende evalueringer af eksperter, kan blive fyret med to timers varsel og få deres opsparede midler eksproprieret?

Ja, det skete på Kemisk Institut på Københavns Universitet, hvor Susan Stipp og gruppemedlemmerne i Sektionen for Materialekemi blev afskediget i august sidste år. Hun siger, at årsagen var, at institutlederen ville ekspropriere gruppens forskningsmidler på grund af et truende underskud på instituttet.

Dokumenterne i den spegede sag, som Forskerforum er kommet i besiddelse af, tegner et billede af en institutleder, der pludselig beslutter at fyre alle forskerne, selvom der var bevillinger og opsparede midler til deres løn. Hans overordnede – John Renner Hansen, dekan på Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet – havde tilmed set og kommenteret en plan fra Susan Stipp, der betød, at forskerne kunne gøre deres projekter færdige og derefter blive overflyttet til andre arbejdspladser ved udgangen af 2019.

Institutleder Mikael Bols fastholder, at pengene tilhører Kemisk Institut, og

afviser at have eksproprieret forskningsmidler. Han siger, at det trak fundamentet væk under sektionen, at Susan Stipp ønskede at forlade instituttet.

“Jeg havde ikke tiltro til, at sektionen kunne overleve, når både Susan Stipp og sektionslederen ville forlade den, og så besluttede jeg at lukke ned hurtigt muligt, så vi ikke blev ved med at bruge midler på lønninger”, siger han.

John Renner Hansen bekræfter, at han nikkede ja til planen, som Susan Stipp præsenterede ham for, men at det viste sig, at præmisserne ikke holdt. Læs mere side 24.

Indkaldt med to timers varsel

I en e-mail til de ansatte i Sektionen for Materialekemi dateret 15. august 2018 kl. 11.01 skriver Mikael Bols: “Jeg indkalder jer hermed til møde i dag kl. 13.00 i lokale 02-04-413. Mødet omhandler sektionens fremtid”.

Mødet blev altså indkaldt med to timers varsel, og kl. 14.11, ca. en time senere, annoncerer han lukningen i en ny e-mail sendt til alle på instituttet:

“For at sikre instituttets bæredygtighed har Kemisk Instituts ledelse derfor besluttet at nedlægge Sektionen for Materialekemi per 31/12-2018. Det betyder, at alle stillinger i sektionen nedlægges”, skrev Mikael Bols.

Ifølge Forskerforums oplysninger blev samarbejdsudvalget (LSU) orienteret to timer før de ansatte. Flere medlemmer protesterede, men beslutningen var reelt truffet på forhånd.

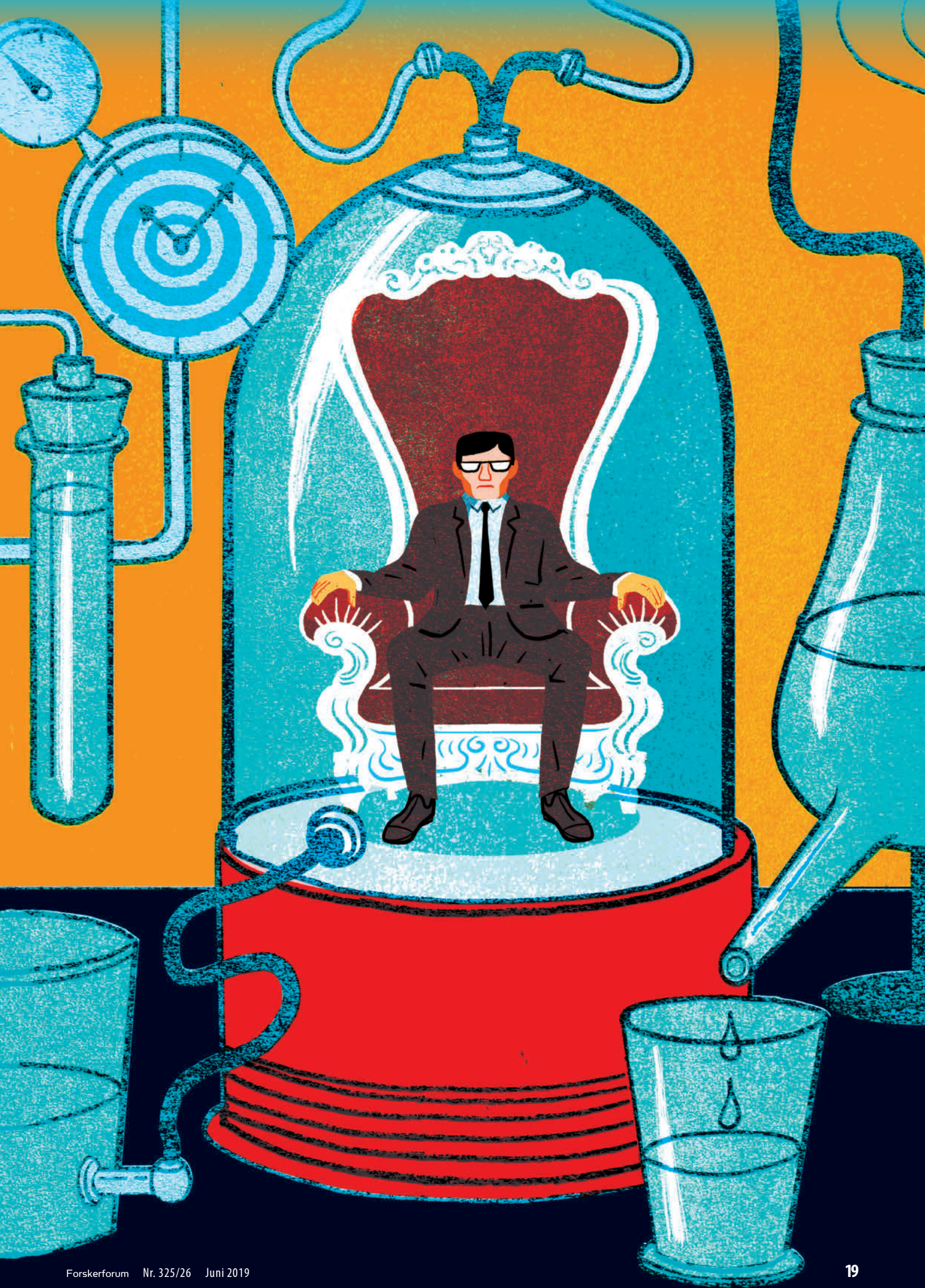
Susan Stipp siger, at mange af de ansatte ikke kunne nå frem til mødet kl. 13 på grund af den korte varsel, og en del havde slet ikke set deres e-mail. Flere fandt derfor ud af, at de var ved at blive fyret, da de snakkede med kollegerne fra andre sektioner ved kaffemaskinen i mødelokalet. En var sågar på vej på talerstolen for at holde sit oplæg til en konference, da hun fik beskeden.

“De virkelige ofre er de unge lovende forskere, som ikke kunne færdiggøre deres projekter, og de ph.d.-studerende, som blev efterladt uden vejledere. Sagen har haft alvorlige følger for deres karriere, og det var unødvendigt”, siger hun.

Tog opsparede midler

Ifølge Susan Stipp overtog institutlederen efter lukningen Sektionen for Materialekemis midler, da de stod på underkonti, som ledelsen havde adgang til, for at dække et truende underskud på instituttet.

Forskerforum har set institutlederens opgørelse over konti, hvor det fremgår, at der står i alt 17,8 mio. kr., og en

► opgørelse over andre bevillinger.

Ifølge dokumenterne mødtes sektionsleder Henning Osholm Sørensen med Mikael Bols i begyndelsen af juni 2018.

Den nu forhenværende sektionsleder Henning Osholm Sørensen bekræfter, at mødet med Mikael Bols fandt sted, og at han blev præsenteret for en opgørelse, hvor det fremgik, at Sektionen for Materialekemi havde et beløb opsparet, der var tilstrækkeligt til, at de kunne køre videre i 1½ år på cirka samme niveau.

Det var penge, som forskerne havde skaffet fra EU, industripartnere, fonde og havde fået i intern bonus fra KU for at have hentet EC grants fra EU. Institutlederen bad ham berolige de ansatte med, at der var penge nok til løn, men to måneder senere afskedigede han dem alligevel.

“Der er ingen tvivl om, at pengene i stedet i et vist omfang er blevet brugt til at dække instituttets underskud”, siger Henning Osholm Sørensen.

Han tilføjer, at han blev orienteret om lukningen, samtidig med at de øvrige ansatte modtog indkaldelsen til mødet om sektionens fremtid. Samarbejdsudvalget var blevet orienteret to timer inden.

“Jeg var selv ansat i et såkaldt tidsubegrænset lektorat, men det viste sig kun at være tidsubegrænset, indtil institutlederen traf en anden beslutning og fyrede mig”, siger Henning Osholm Sørensen.

Flere af de afskedigede forskere protesterede mod beslutningen i deres partshøringsbrev. Blandt andre franske Nico Bovet, der argumenterede med, at der var sparet eksterne midler sammen til lønninger.

I svaret underskrevet af dekan John Renner Hansen står der blandt andet:

“For the avoidance of doubt, it is stressed that a Head of Department has the right to limit the researchers’ access to use of their savings for the sake of the Department’s overall finances”.

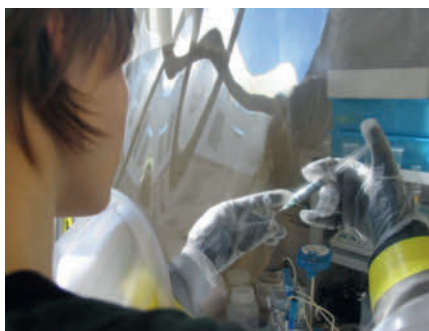
“De kaldte det en fast stilling, da jeg fik jobbet, men alligevel blev jeg fyret hurtigt, uventet og brutalt. Det kunne aldrig ske i Frankrig”, siger Nico Bovet.

Susan Stipp har også fået at vide, at det ifølge universitetets regler var lovligt at inddrage gruppens opsparede

midler, men det er alligevel uetisk, mener hun.

“Jeg vil argumentere for, at det er amoralisk at ekspropriere forskningsmidler og bonuser, som medlemmerne af forskningsgruppen har tjent gennem deres hårde arbejde, og så sige, at gruppen giver underskud, og fyre dem”, siger hun.

Hun tilføjer, at hun ikke har fået lov til at overflytte en del af de forskningsinstrumenter, som hun har indkøbt for eksterne midler, til sin nye arbejdsplads, og det ville koste omkring 20 mio. kr. at erstatte dem.

ENERGI, MILJØ OG SUNDHED

Mikael Bols begrundede blandt andet sin beslutning om at nedlægge Sektionen for Materialekemi med, at sektionen var afhængig af bevillinger fra olieindustrien, som er på vej til at stoppe, men det afviser Susan Stipp. Gruppen havde for længst udvidet sit fokus og blandt andet modtaget 45 mio. kr. fra andre industrier, fra EU som EC grants og midler fra det britiske forskningsråd EPSRC (Engineering and Physical Sciences Research Council). De unge forskere havde tilmed deres egne projekter, og flere midler var på vej.

Hun og gruppen forskede blandt andet i, hvordan væsker bevæger sig i undergrunden, hvilket kan bruges til at udvikle produkter, der kan fjerne forureninger med olie, pesticider og rengøringsmidler. De er også i gang med et projekt på Island, hvor man binder CO₂ fra atmosfæren i mineraler og dermed hjælper med at begrænse den globale opvarmning, og de har projekter, der forsøger at forstå, hvordan naturen bestemmer form, størrelse og styrke på tænder, knogler og skaller. Fænomenet, som kaldes biomineralisering, er stadig et mysterium. Hvis man kan forstå detaljerne i de kemiske processer, kommer man nærmere på at kurere lidelser som gigt, knogleskørhed og nyresten. Måske man endda kunne producere kunstige tænder, knogler og andre reservedele.

Ifølge Susan Stipp fik hun lov til at overflytte en mindre del af sine egne forskningsbevillinger. Hun fik 2,5 mio. kr. til at færdiggøre industriprojekter, men der stod 7,9 mio. kr. på hendes konti på KU.

Flere eksterne bevillingsgivere klagede til rektor over behandlingen af Susan Stipp, men de, der fik et svar, fik blot at vide, at det er foregået efter reglerne.

Havde et anstrengt forhold

Susan Stipp fortæller, at samarbejdet med institutlederen Mikael Bols hurtigt blev anstrengt, efter at han blev ansat i 2007, måske fordi hun er typen, der siger sin mening.

“Jeg troede, at han mente det, da han sagde, at han gerne ville have input til ledelsesmøder, men han bryder sig ikke om folk, der er uenige med ham”, siger hun.

Forholdene blev værre og værre, og i 2014 blev det uudholdeligt og nærmede sig chikane, fortæller hun.

Hendes gruppe har i løbet af 12 år skaffet mere end 250 mio. kr. i forskningsmidler fra industrien, EU og fonde, herunder overhead på 10 til 44 procent, som gik til instituttet – cirka 50 mio. kr., vurderer hun – men sektionen fik intet tilbage i form af teknisk eller administrativ støtte. Hun fortæller, at hun selv betalte tre teknisk-administrative ansatte med eksterne forskningsmidler, og gruppen måtte selv indkøbe møbler, it-udstyr og betale for istandsættelse af lokaler. Ikke engang instituttets printere måtte de benytte.

“Gruppen har altid været selvfinansieret, også til sidst. Vi kostede instituttet intet på nær min løn i 6 af de 12 år”, siger Susan Stipp.

I 2014 bevilgede BP 10 mio. kr. til at købe et nyt måleinstrument, men i to år kunne hun ikke få en plads til det, selvom der var et lokale i kælderen, der kun blev brugt til tomme flasker og skrammel.

Lige efter en evaluering i 2014, hvor et ekspertpanel roste sektionen, meddelte institutlederen hende pludselig, at hun ikke måtte søge om flere eksterne midler, medmindre der fulgte 45 procent overhead med. Ikke engang offentlige danske fonde betaler mere end 44

procent overhead, så i realiteten afskar det hende fra at søge funding.

“Han hævdede hele tiden kravene”, siger hun.

Loven giver risiko for magtmisbrug

Susan Stipp understreger, at hun ikke bærer nag til KU som institution, men hun har valgt at fortælle om sagen, i håb om at den danske universitetslov vil blive ændret.

Hun siger, at problemet med loven er, at institutlederen ikke skal stå til ansvar over for nogen: “Der er et hul i systemet, der må repareres, ellers vil det her ske igen og igen”.

“Systemet, der blev indført med universitetsloven, er en model, der kendes fra erhvervslivet, men den kræver, at lederen på hvert niveau af ledelseshierarkiet kan holdes ansvarlig for sine handlinger af sin overordnede”, siger Susan Stipp.

Mange af hendes kontakter i forskningsverdenen i udlandet kan ikke forstå, at den slags kan ske i et land som Danmark.

“For folk uden for Danmark er det uhyrligt at forestille sig, at en institutleder kan fyre en hel sektion, der har ry for god videnskab og at kunne fundraise. I alle andre lande, hvor universiteter er drevet via demokratiske processer, er det simpelthen utænkeligt, at en institutleder kan have så meget magt. Den hast, fyringerne blev gennemført med, og det irrationelle ved beslutningen får folk til at tænke, at noget er råddent i Danmark”, siger Susan Stipp.

Gruppen fik fremragende ekspertevalueringer

Et internationalt ekspertpanel evaluerede Kemisk Institut i henholdsvis 2008, 2011, 2014 og 2017, og alle rapporter var positive over for Sektionen for Materialekemi.

I 2017 anbefaler ekspertpanelet en styrkelse af forskningsområdet, da det er med til at løse mange samfundsproblemer relateret til energi og miljø.

På side 16 i rapporten på engelsk står der i anbefalingerne:

“A plan for the future of the Materials Chemistry section should be developed, either by combining it with Nano Chemistry or by considering its expansion

beyond the group of a single tenured faculty member. In our minds, Materials Chemistry is an important area that is not being adequately covered by a single research group, irrespective of the high quality of the research being produced by that group”.

Formand for ekspertpanelet var Stefan Hecht, professor på kemisk institut ved Humboldt-Universität zu Berlin. Han er leder af afdelingen “Organic Chemistry and Functional Materials” og har tidligere været både dekan og vicedekan på det naturvidenskabelige fakultet på Humboldt-Universität zu Berlin.

Han er chokeret over nedlæggelsen af sektionen og kalder det ufatteligt, da Forskerforum fanger ham på telefonen i lufthavnen på vej til en konference.

“Vi gav jo Sektionen for Materialekemi en meget positiv evaluering, og Susan Stipp var tydeligvis succesfuld og hentede store forskningsbevillinger hjem. Hun bar sektionen på sine skuldre, så vi anbefalede at udvide den og give nogle af de unge lovende forskere en fast stilling, så de kan tage over, når hun på et tidspunkt vælger at gå på pension. Institutet havde et unikt aktiv i hende, så jeg forstår det virkelig ikke”, siger han.

“Jeg vil argumentere for, at det er amoralsk at ekspropriere forskningsmidler og bonuser, som medlemmerne af forskningsgruppen har tjent gennem deres hårde arbejde, og så sige, at gruppen giver underskud, og fyre dem.

Susan Stipp, professor

Umuligt at fyre en professor i Tyskland

Stefan Hecht er rystet over, at det overheadet er muligt at fyre en professor i Danmark. I Tyskland har professorer tenure og dermed sikkerhed i ansættelsen.

“Jeg skal begå en meget alvorlig forbrydelse, hvis jeg skal risikere at blive fyret. Hvis jeg passer min forskning og undervisning, har jeg intet at frygte, og sådan er det i alle lande, jeg kender til”, siger Stefan Hecht og fortsætter:

“Det er meget vanskeligt at blive udnævnt til professor, men når du først har opnået tenure, er det svært at miste dit professorat igen. Hvis det ikke var tilfældet, ville en akademisk karriere, hvor du bruger årtier af dit liv på at blive bachelor, kandidat, ph.d., postdoc, adjunkt og lektor, være langt mindre attraktiv”.

“Hvordan vil processen være i Tyskland, hvis ledelsen vil lukke en hel forskningsgruppe eller sektion?”

“Jamen, det er utænkeligt. Det vil aldrig kunne ske. Jeg har aldrig hørt om en lignende sag i academia. Jeg troede ærlig talt, at det var umuligt – også i et land som Danmark. At der var love og rettigheder, der forhindrede den slags”, siger han.

Stefan Hecht tilføjer, at det er hans indtryk, at vi burde diskutere, hvordan vi driver vores universiteter i Danmark.

“Der er måske lidt for meget elfenbenstårn over systemet i Tyskland, men det virker, som om I er gået for langt i jeres reformer, og at universiteterne bliver drevet som virksomheder. Det

er skadeligt for forskningen, hvis en institutleder kan gøre, som han har lyst, og fyre forskerne. Det er skræmmende, hvis det er lovligt”, siger han.

Danmark lever ikke op til internationale aftaler

Stefan Hecht er langt fra den eneste, der har fået øjnene op for, at det danske universitetssystem mangler både indflydelse og jobsikkerhed for det videnskabelige personale.

I 2007 klagede Dansk Magisterforening til UNESCO, FN's organisation for uddannelse, kultur, kommunikation og videnskab, over, at danske universitetsansatte har usikre ansættelsesforhold og for lidt indflydelse på deres arbejde.

Danmark tilsluttede sig i 1997 UNESCOs anbefalinger om friheder og rettigheder for universitetsansatte, men de skiftende regeringer fulgte ikke anbefalingerne, lød klagen.

Ifølge UNESCO-erklæringen er kollegialt demokratisk selvstyre en væsentlig del af det at have akademisk frihed. Det indebærer ret til at vælge repræsentanter og have medarbejderflertal i styrende organer med reel besluttende myndighed i sager vedrørende administration, politikudformning, fordeling af ressourcer, forskningsstrategier og uddannelser og undervisning.

UNESCO slår også fast, at tenure – altså sikkerhed i ansættelsen – er en forudsætning for akademisk frihed, fordi det forebygger vilkårlige afskedigelser. Der skal være gode grunde og en retfærdig proces baseret på grundig og præcis evaluering, hvis det overhovedet skal være muligt at afskedige en forsker, og institutionen skal have taget alle skridt, som man med rimelighed kan forvente, for at hindre afskedigelse.

I forbindelse med nedlæggelsen af Sektionen for Materialekemi på KU skrev institutlederen, at beslutningen var truffet af ledelsen på Kemisk Institut, og samarbejdsudvalget (LSU) blev orienteret, to timer før de ansatte fik besked om, at de ville blive afskediget. Ifølge Forskerforums oplysninger protesterede flere medlemmer af udvalget, men beslutningen var reelt truffet på forhånd.

Danmark dumper i EU

Seniorforsker Terence Karran fra University of Lincoln i Storbritannien har i 2007 og 2017 undersøgt graden af akademisk frihed i EU, og i begge undersøgelser dumper Danmark med et brag.

I 2007 sluttede Danmark næstsidst, kun undergået af Storbritannien, og i 2017 sluttede Danmark på en 24.-plads blandt 28 EU-lande, efter at universitetsloven var blevet revideret i 2011.

Danmark scorer lavt hvad angår både demokratisk selvstyre og sikkerhed i ansættelsen.

De danske professorer Niels Kærgård og Peder Andersen har i en kronik i Berlingske kritiseret, at KU og AU overhovedet bruger udtrykket "tenure" i forbindelse med universitetsansættelser i Danmark: "Når danske universiteter internationalt lancerer stillinger som "tenured" og "tenure track", mens man rask væk fyrer kvalificerede lektorer og professorer, får man let et meget blakket ry, der svarer til, hvad der sker, hvis man bliver kendt for at sælge hestekød under betegnelsen "beef", skriver de.

Terence Karran har i en ny undersøgelse fra 2018 fundet en sammenhæng mellem, hvor stor en akademisk frihed universiteter har, og hvor højt de ligger på internationale ranglister. De bedst placerede universiteter som Oxford og Harvard er præget af, at medarbejderne har stor medbestemmelse.

"De bedste forskere bliver tiltrukket af at arbejde på de bedste universiteter, ikke mindst fordi de beskytter den akademiske frihed. Forestil dig, at en lad os sige indisk topforsker vil rejse til Europa for at fremme sin karriere. Han bliver tilbudt en stilling i Spanien, hvor den akademiske frihed er beskyttet i

“Systemet, der blev indført med universitetsloven, er en model, der kendes fra erhvervslivet, men den kræver, at lederen på hvert niveau af ledelseshierarkiet kan holdes ansvarlig for sine handlinger af sin overordnede.

Susan Stipp, professor

forfatningen og i lovgivningen, og en stilling i Danmark, hvor han har hørt, at forskere kan blive fyret uden grund. Hvilket job tror du, at vedkommende vælger? Min forskning viser en sammenhæng mellem beskyttelsen af den akademiske frihed og et universitets placering på de internationale ranglister. På lang sigt vil det føre til en lavere placering på rankings, hvis et land ikke beskytter den akademiske frihed”, skriver han i et svar per e-mail til Forskerforum.

Terence Karran skriver også, at der er flere tiltag på vej i EU. En taskforce skal blandt andet udvikle et forslag til monitorering af brud på grundlæggende værdier som akademisk frihed, der skal præsenteres på en konference i Rom i 2020.

“Det er svært at forudsige, om det vil have en effekt på situationen i Danmark, men det er sandsynligt, at vi kommer til at se et fælleseuropæisk akademisk adfærdskodeks (code of conduct)”, skriver han.

Ansatte er prisgivet

Heine Andersen, professor emeritus på KU og forfatter til bogen "Forskningsfrihed", er enig i, at den manglende beskyttelse mod fyring er problematisk, da tryghed i ansættelsen er en forudsætning for forskningens kvalitet og troværdighed, på samme måde som dommeres ansættelsestryghed er det for retssikkerheden.

Han mener, at problemerne bunder i afskaffelsen af de valgte ledere med universitetsloven fra 2003. Systemet med valgte ledere havde indtil da lagt en dæmper på, hvor egenrådige de kunne være.

“Der findes mange gode ledere, men der er også eksempler på dårlige og ligefrem kyniske ledere på alle niveauer, der misbruger deres meget vidtgående magtbeføjelser. I dag er du som universitetsforsker prisgivet i forhold til

ledelsens dispositioner”, siger Heine Andersen.

Han tilføjer, at en dekan godt kan afskedige en institutleder, men han har ikke kendskab til noget tilfælde, hvor det er sket i Danmark. Det skyldes formentlig, at institutledere er åremålsansat, så det er lettere at lade dem sidde perioden ud.

Ifølge Heine Andersen bliver de fastansatte forskere på en del universiteter i USA involveret i forbindelse med både ansættelser og afskedigelser, og han foreslår, at vi i Danmark indfører en lignende model, hvor Akademisk Råd bliver rådført, når der er sparerunder og fyringer.

Udarbejdede flytteplan med dekanen

Susan Stipp begyndte efter 2014 at snakke med andre institutioner om muligheden for at flytte sin forskningsgruppe fra Kemisk Institut.

I 2018 var planerne blevet så konkrete, at hun med hjælp fra John Renner Hansen, dekan på naturvidenskab på KU, udarbejdede en plan for flytningen, der forstyrrede forskerne og de ph.d.-studerendes arbejde mindst muligt ved at lade instrumenterne, som hun havde indkøbt, blive på KU i en overgangsfase.

Ifølge Susan Stipp godkendte dekanen overflytningsplanen den 28. juni 2018 og præsenterede den for Mikael Bols, og så hørte hun ikke mere, indtil hun blev varslet fyret den 15. august.

Hun klagede til dekanen, men John Renner Hansen svarede ifølge Susan Stipp, at han ikke brød sig om, hvad institutlederen havde gjort, men at han intet kunne stille op, da det var institutlederens ret.

Susan Stipp siger, at hun kender tre andre forskergrupper, der har stået i samme situation som hendes gruppe, men de tør ikke stå frem i offentligheden, af frygt for at det vil ødelægge deres karriere. Hun håber ved at fortælle gruppens historie at få systemet ændret hen imod, at lederne skal stå til ansvar over for medarbejderne og overordnede, så det samme ikke kan ske igen. ■

UNGE FORSKERE: Institutleder smadrede unik forskning

De lovende unge forskere mistede ikke blot deres arbejde, da institutlederen på Kemisk Institut pludselig lukkede Sektionen for Materialekemi. Det smadrede også et unikt forskningsmiljø, siger tre af forskerne.

Det kom som et lyn fra en klar himmel, da Mikael Bols, institutleder på Kemisk Institut på KU, nedlagde Sektionen for Materialekemi og afskedigede professor Susan Stipp og de 22 forskningstalenter, som var tilknyttet.

Tre af forskerne, som Forskerforum har talt med, fortæller samstemmende, at det ødelagde et unikt forskningsmiljø, hvor talenter med forskellige faglige baggrunde arbejdede sammen om forskning, der findes få andre steder i verden. De peger på, at evalueringsrapporterne, som et internationalt ekspertpanel udarbejdede, alle roste sektionen for at levere forskning af høj kvalitet og anbefalede ledelsen at satse på området.

“Vi var stærke som gruppe, så KU og Danmark går glip af noget unik forskning”, siger Karina Krarup Sand, der nu er lektor på Sektionen for GeoGenetik på Biologisk Institut på KU.

Hun fortæller, at hvis ikke hun havde haft og siden fået eksterne midler, havde fyringen ødelagt hendes forskerkarriere.

Det var nervepirrende, da hun lige efter fyringen manglede en underskrift fra institutlederen for at kunne søge om midler hos Danmarks Frie Forskningsråd, der kunne forlænge hendes karriere med ca. 9 måneder. Sektionen for GeoGenetik trådte til og skrev under, og hun fik bevillingen. Efterfølgende har hun også modtaget 9,9 mio. kr. fra Villum Fonden som et af 21 unge lovende forskertalenter i fondens “Young Investigator Programme”.

“Fyringsforløbet har ikke været tilfredsstillende. Det er foregået uden nogen form for dialog, og det

er hverken trygt eller rimeligt, at en institutleder uden videre kan tage vores optjente midler”, siger Karina Krarup Sand.

Den pludselige fyring gav også franske Nico Bovet store problemer, da han måtte stoppe sit forskningsprojekt og søge arbejde i stedet.

Han fandt en stilling tidsbegrænset til et år på et andet universitet, men han kan ikke forske i det samme.

“Det var et kæmpe skridt tilbage. Jeg var begyndt at opbygge min egen gruppe og søge større bevillinger, og så blev det hele ødelagt, og jeg måtte starte helt forfra et nyt sted”, siger han.

Nico Bovet tilføjer, at han er rystet over forløbet, da forskere er ansat som embedsmænd i Frankrig og derfor ikke kan afskediges.

“Det var brutalt. Vi blev indkaldt til møde, og to timer senere blev vi fyret”, siger han.

Australske Kim Nicole Dalby fortæller, at hun var til konference i Boston, da hun fik beskeden, så det kom som et kæmpechok.

“Hvis jeg var blevet arbejdsløs, ville jeg ikke kunne blive i Danmark, og så måtte jeg sælge min lejlighed, så det var meget usikkert og belastende. Universitetet sagde, at alt foregik efter reglerne, men så burde reglerne skrives om, så andre ikke må gennemleve det samme”, siger hun.

Kim Nicole Dalby har nu fået arbejde hos en stor dansk industrivirksomhed og har opgivet sin 17 år lange universitetskarriere. ■

► Institutleder og dekan afviser at have eksproprieret forskningsmidler

Institutleder Mikael Bols og dekan John Renner Hansen siger, at nedlæggelsen af Sektionen for Materiale kemi foregik efter bogen, og at pengene, som blev taget fra sektionens konti, tilhører universitetet.

“Beslutningen om at nedlægge Sektionen for Materiale kemi blev taget af mig. Vi diskuterede det i ledelsesgruppen, dekanen har godkendt det, og samarbejdsudvalget er blevet orienteret, men i sidste ende var det mig. Jeg forsøger at træffe de bedste beslutninger for Kemisk Institut, og jeg føler på ingen måde, at det var en forhastet beslutning”.

Sådan siger institutleder Mikael Bols om den pludselige lukning af sektionen og fyringen af 23 forskere i august 2018. Læs om forløbet på side 18.

Han siger, at han fulgte retningslinjerne fra HR-afdelingen på fakultetet til punkt og prikke. Anbefalingen lød at indkalde de ansatte til et informationsmøde så hurtigt som muligt for at undgå, at nyheden om lukningen blev lækket og spredte sig som rygter. Det var ikke obligatorisk at komme til mødet, og alle blev efterfølgende orienteret per mail, siger han.

Det handlede om økonomi

Ifølge Mikael Bols handlede lukningen primært om økonomi, selvom sektionens forskning også tilhørte et grænseområde inden for kemien.

“Der var ikke noget galt med forskningen, og gruppen var meget succesfuld på grund af penge fra olieindustrien, men bevillingerne blev færre, og sektionen gav underskud og havde gjort det nogle år. Det var en bunden opgave at lukke sektionen på et tidspunkt”, siger han.

Mikael Bols erkender, at han i juni 2018 var mere optimistisk og sagde til sektionslederen, at der ikke var grund til bekymring, da der var eksterne midler til lønninger. Men det var, fordi han

på det tidspunkt håbede, at forskerne kunne skaffe flere midler.

“Jeg satsede på, at sektionen kunne køre videre”, siger han.

Det ændrede sig ifølge Mikael Bols, da Susan Stipp meddelte, at hun planlagde at flytte til et andet universitet og ville tage sine eksterne bevillinger med.

“Det trak fundamentet væk under finansieringsplanen og skabte en helt ny situation. Jeg havde ikke tiltro til, at sektionen kunne overleve, når både Susan Stipp og sektionslederen ville forlade den, og så besluttede jeg at lukke ned hurtigst muligt, så vi ikke blev ved med at bruge midler på lønninger”, siger han.

Han tilføjer, at han mener, at medarbejderne også var bedst tjent med en hurtig nedlukning, så de kunne komme videre og finde anden beskæftigelse.

Det var ikke en plan

Susan Stipp siger, at hun udarbejdede en overflytningsplan, som dekanen kommenterede, der ville sikre en gradvis nedlukning af hensyn til de ansatte, der dermed ville få tid til at færdiggøre deres projekter og finde andet arbejde. Hvorfor accepterede du ikke den?

“Jeg vil ikke kalde det en plan, fordi det ikke fremgik, hvad der skulle ske med resten af sektionen, når Susan Stipp var flyttet. Flere var jo fastansat som lektorer, så jeg skulle lønne dem med instituttets ordinære midler, når Susan var flyttet med sine eksterne midler, og det mente jeg ikke var rimeligt over for de øvrige ansatte”, siger Mikael Bols.

John Renner Hansen, dekan på fakultetet SCIENCE, tilføjer, at Susan Stipp fremlagde en plan for ham, som han

kommenterede og nikkede ja til som en mulig og farbar vej, selvfølgelig under forudsætning af at de præmisser, som lå til grund for planen, også i sidste ende kunne holde.

“Da Mikael Bols gennemgik planen, var der betydelige uoverensstemmelser i forhold til, hvordan han så den økonomiske situation. Dette blev underbygget af den analyse økonomerne på fakultetssekretariatet gennemførte. Susan Stipp har fået, hvad man kan forvente i den givne situation, herunder en betydelig støtte fra de administrative enheder på SCIENCE. Der var på intet tidspunkt grund til at betvivle institutlederens faglige og administrative dømmekraft”, skriver han i sit svar.

Pengene er KU's

Mikael Bols siger, at han ikke har eksproprieret eksterne forskningsmidler fra sektionens konti og overflyttet dem til instituttet. Ifølge Mikael Bols har Susan Stipp fået overdraget sine eksterne bevillinger i størrelsesordenen 7-10 mio. kr. til sin nye arbejdsplads, og det samme har andre forskere i sektionen.

Derudover stod der overheadmidler og bonusser, som sektionen havde modtaget fra Københavns Universitet for at have hentet EU-bevillinger hjem.

“Det er instituttets penge. Jeg kan ikke forstå, at Susan Stipp kan tro, at hun kan tage penge med, som hun har fået af Københavns Universitet”, siger han.

Ifølge Mikael Bols er en del af pengene blevet brugt til at udbetale løn til de ansatte i sektionen i 2018, og der er i størrelsesordenen 4-5 mio. kr. tilbage, som der ikke er disponeret over endnu. ■

Bygningsstyrelsen malker ikke universiteterne

I seneste udgave af Forskerforum blev der med en leder og en artikel sat fokus på Bygningsstyrelsens rolle som statens ejendomsadministrator. I artiklen "Staten kræver overpris i husleje – nye voldsomme lejestigninger truer universiteter" anføres det bl.a., at:

- "... 567 mio. kr. forventes overskuddet at blive på i 2019. Det er penge, som ellers skulle være brugt til forskning og uddannelse. Nye huslejestigninger truer i 2020".
- "Staten trækker årligt et trecifret millionbeløb ud af universiteternes økonomi og tilbage i statskassen, så pengene ikke kan bruges til forskning og uddannelse, som det ellers var intentionen".
- "I kombination med den nye ejendomsvurdering medfører SEA-modellen yderligere underminering af universiteternes økonomi".

Dette giver anledning til nogle præciserende kommentarer omkring Bygningsstyrelsens funktion og herunder reformen af huslejeordningen fra 2015.

Bygningsstyrelsens funktion

Indledende kan det nævnes, at Bygningsstyrelsen er statens største ejendomsvirksomhed, og at vi arbejder med at sikre de rette fysiske rammer for bl.a. centraladministrationen og universiteterne. Bygningsstyrelsens samlede portefølje består af både ejede og lejede bygninger. På universitetsområdet ejer staten bygningerne, og Bygningsstyrelsen administrerer dem. Universiteterne er lejere.

Bygningsstyrelsen er en statsvirksomhed, som har et udbyttekrav

(overskud), der er fastlagt på finansloven. Udbyttet har i praksis været det samme i en årrække, da det alene reguleres som resultat af de almindelige prisstigninger.

Forhøjet bevilling

Da statens huslejeordning (SEA-ordningen) blev indført i 2001, blev alle universiteter kompenseret med en merbevilling, som dækkede huslejeudgiften, så universiteterne netop ikke skal finansiere huslejen ud af de midler, som er tiltænkt forskning og uddannelse. Universiteterne har med andre ord i 2001 fået ekstra penge til at betale huslejen.

Staten investerer i disse år mange penge i renovering og vedligehold i universitetsbygninger, herunder energiop-timering og PCB-renovering. Hertil kommer, at staten investerer ca. 6 mia. kr. i nye laboratorier og modernisering af eksisterende – uden huslejekonsekvenser.

Fra 2015 til 2020 investeres – oven i de eksisterende penge – 750 mio. kr. i fornyelse og vedligehold – uden huslejekonsekvenser.

Fra 2020 afsættes årligt ca. 550 mio. kr. ekstra til løbende fornyelse af laboratorier, øget vedligehold og bygningsfornyelse – uden huslejekonsekvenser.

Endelig er der også i 2015 truffet politisk beslutning om at justere huslejeordningen, så huslejerne nedsættes med ca. 20 pct. fra 1. januar 2020 for at gøre huslejeordningen mere konkurrencedygtig. I praksis betyder det højere investeringsniveau og de lavere huslejeindtægter, at udbyttekravet på

finansloven forsvinder fra 2020.

Staten har således tilført og tilfører fortsat betydelige ressourcer, som skal sikre, at universiteterne har gode fysiske rammer.

Ejendoms-vurderingerne i 2018

Bygningsstyrelsen har i 2018 fået foretaget en ekstern uafhængig ejendomsvurdering af de bygninger, der anvendes til forskning og uddannelse. Det har vi pligt til at gøre hvert fjerde år med det formål at få en retvisende vurdering af værdien af bygningerne både for at kunne bogføre korrekte værdier og for at kunne beregne korrekte huslejer. Den seneste samlede vurdering af bygningerne er gennemført i 2001.

Der pågår et arbejde med de nye ejendomsvurderinger, og der er ikke endelig afklaring omkring de eventuelle virkninger for universiteternes huslejer. Det vil blive afklaret i en arbejdsgruppe bestående af Finansministeriet, Uddannelses- og Forskningsministeriet og Transport-, Bygnings- og Boligministeriet. ■

SKREVET AF

Kristian Lyk-Jensen, vicedirektør i Bygningsstyrelsen

Gruppearbejde mellem studerende med forskellig kulturbaggrund kan være en øvelse, der kræver ekstra facilitering fra underviserens side. Her er det medicinstuderende i Mærsk Tårnet på KU.

Undervisning med international bonus

At gå på internationale hold giver de studerende en ekstra dimension, nemlig læring i at kunne begå sig professionelt i en globaliseret verden. Og det skal dyrkes i undervisningen, siger Karen M. Lauridsen.

At undervise på internationale uddannelseslinjer handler ikke bare om at tale engelsk. Internationalisering er i sig selv et læringsaspekt, som skal tænkes ind i den måde, undervisningen foregår på. Sådan lyder budskabet fra lektor Karen M. Lauridsen fra Center for Undervisning og Læring på AU. Hun har stået bag et større europæisk forskningsprojekt om udfordringer og muligheder i det internationale læringsrum, og i dag arbejder hun med opfølgning på et projekt, der skal udarbejde materiale til uddannelsesudviklere, der kan understøtte de internationale programmer.

Et af hendes primære fokuspunkter her er at udvide den opfattelse af de internationale linjer, som har været herskende i mange år.

“Når man snakkede om internationalisering før, handlede det om, hvor mange studerende der kom ind og ud, hvor mange partnerskaber man havde,

modtageprogrammer, og hvordan man skaffede boliger. Det er først i det seneste årti, vi er begyndt at have fokus på, hvad der egentlig foregår i klasseværelset, når de studerende bliver sat sammen”, siger hun.

Og det, man kan konstatere, er, at der er potentiale for en hel masse læring. Læring i at forstå og samarbejde på tværs af sprog og kulturer. Og det er ikke kun de udefrakommende studerende, der lærer. Det gør alle.

Internationalisering er et formål

“Vi lever i en globaliseret verden, hvor alle skal kunne have en professionel relation til folk med anden baggrund end dem selv. Derfor er det vigtigt at trække internationaliseringen ind i undervisningen og studieprogrammerne”, siger Karen M. Lauridsen.

Den læring i “internationalisering” skal ikke bare ses som en bonus, man kan være heldig at få med sig. Det skal

være en del af uddannelsernes formål, og det skal understøttes pædagogisk. I sin forskning har Karen M. Lauridsen og hendes kolleger indsamlet materiale i form af fortællinger, cases og eksempler på internationaliseret undervisning, og med baggrund i dette har hun udarbejdet en “Guide til undervisning i det internationale klasseværelse”, som hun her forklarer for Forskerforum.

“Vores budskab er: Prøv at tænke på det internationale som et holistisk begreb, der indebærer mange flere aspekter af undervisnings- og læringssituationen. Den internationale dimension skal gerne medføre, at de studerende får nogle generiske kompetencer ud over de rent faglige. Og det sker ikke bare ved, at man lukker dem ind i samme undervisningslokale. Underviseren er nødt til at gøre noget og have en bevidsthed om, hvad der foregår. Men har man det, forbereder vi de studerende til at agere i den globale verden”. ■

GUIDE TIL UNDERVISNING I DET INTERNATIONALE KLASSEVÆRELSE

1 Vurder dit uddannelsesmiljø

Første tip er, at man helt grundlæggende skal vurdere, hvordan begrebet internationalisering forstås på den institution, man er ansat i. Er det noget, der kommer til udtryk i selve undervisningen, eller er det blot et spørgsmål om antallet af udenlandske studerende og engelsksprogede kurser?

“Man er nødt til at skabe sig et billede af: Hvor er jeg henne? Hvor er vi henne? Hvor vil jeg gerne påvirke mit institut til at flytte sig hen i første omgang. Hvor mange kampe vil jeg i virkeligheden tage?” siger Karen M. Lauridsen

2 Vurder og juster de internationale og interkulturelle komponenter i dit kursus

At et kursus foregår på engelsk, betyder ikke nødvendigvis, at det henvender sig til et internationalt sammensat hold. Selve undervisningen skal tilpasses modtagerne, og samspillet mellem studerende med forskellige baggrunde skal tænkes ind.

“Hvis de studerende skal udvikle deres internationale kompetencer, så må man sætte dem sammen i nogle blandede grupper i undervisningen, hvor de har opgaver, de skal løse i fællesskab. Og det skal gøres på en måde, hvor det giver mening og har en hensigt, der er klar for de studerende”, siger Karen M. Lauridsen.

De studerende vil komme med forskellige referencer og måder at tilgå for eksempel gruppearbejde på, og det må underviseren tage på sig at facilitere. Samtidig kan de referencer og erfaringer, som studerende fra andre dele af verden kommer med, inddrages og bruges til at styrke undervisningen, siger Karen M. Lauridsen og nævner som et eksempel fra sit eget område – businessuddannelserne – de udenlandske studerendes kendskab til virksomheder og ledelseskultur i deres hjemlande.

3 Undersøg og respekter den faglige, kulturelle og sproglige diversitet blandt dine studerende

At planlægge et kursus kræver, at man ved, hvem man planlægger kurset til.

De studerende har forskellige kulturelle baggrunde, de (engelsk)sproglige forudsætninger kan være forskellige, og dertil kan der også være store forskelle på, hvad de fagligt har med sig. Alt det bør man som underviser forsøge at skabe sig et overblik over så tidligt som muligt. Ud over at forsøge at lære de studerende at kende kan man bruge spørgeskemaer til at indkredse, hvad de tidligere er blevet undervist i, eller man kan bruge multiple choice-test. “Man må finde ud af, hvor knasterne ligger henne, og så overveje, hvordan man vil kompensere for det uden at sænke niveauet”, siger Karen M. Lauridsen og nævner som eksempel, at man kan sørge for at sætte studerende med forskellige styrker sammen til at løse opgaver, så de kan lære af hinanden.

4 Overvej dine studerendes læringsbehov

Ingen er dumme, de kan bare noget forskelligt.

“Man hører ofte undervisere brokke sig: Det er møgirriterende med de internationale studerende, for de forstår ikke det eller det. Og det kan godt være. Men alle sammen har noget, de er gode til, og alle har læringsbehov. Det er bare ikke de samme læringsbehov”, siger Karen M. Lauridsen. Opgaven er at afdække den enkeltes læringsbehov og overveje, hvordan man kan hjælpe dem op på et niveau, hvor de kan gennemføre og bestå deres eksamen. Hun nævner som eksempel, hvordan det at skrive projektrapporter kan være helt fremmed for nogle studerende.

5 Byg en struktur omkring de studerendes læring: Fokuser på styrker, og løft de svage sider

Med udgangspunkt i tip 3 og 4 er det vigtigt at bygget et “stillads”, der skaber en struktur omkring deres læring. Det kan være godt at være lidt håndfast i den struktur man giver for læsning, opgaveløsning med videre i de forskellige discipliner. Hjælp dem til at værdsætte deres egne faglige styrker, men løft samtidig deres svage sider ved at adressere deres læringsbehov.

6 Vær eksplicit i kommunikation og adfærd

Med et internationalt hold skal man være meget forsigtig med at tage de studerendes viden for givet, for eksempel i forhold til hvordan man løser en opgave, og hvilke forventninger man har til dem. Det gælder ikke mindst i forhold til fagets eksamen.

“De skal vide, præcis hvad vi forventer, og man kan med fordel være helt eksplicit og fortælle: I skal gøre sådan her i løbet af semestret. Så skal I nok klare jer til eksamen”, fortæller Karen M. Lauridsen. Men hun gør også opmærksom på, at den direkte form kan være uvant – nærmest angstprovokerende – for nogle. Særligt i asiatiske kulturer er man langt mere implicit i sin kommunikation. Derfor er det samtidig vigtigt at forklare, at den direkte form er en del af vores kultur.

7 Overvej gruppedynamikkerne: Gør udfordringer til muligheder

I et internationalt undervisningslokale vil der være misforståelser og udfordringer med samarbejdet. Hvis en gruppe studerende har problemer, vil automatreaktionen fra en underviser ofte være at sige: Det må I finde ud af, det er en del af øvelsen. Men en gruppe studerende med meget forskellige baggrunde kræver lidt mere coaching.

“Tag samtalen med gruppen om, hvad der er sket, hvad forventningerne var, og hvad der er gået galt. Og prøv så at arbejde sammen med dem om at finde en løsning, så alle kan være i det. Efterfølgende kan man fokusere på, at de har løst problemet, og at konflikten dermed udviklede sig til en læringsoplevelse”, foreslår Karen M. Lauridsen.

Guiden er skrevet på baggrund af interview med Karen M. Lauridsen og hendes artikel “DUT Guide on teaching and learning in the international classroom” i Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift nr. 26.

DANMARKS FRIE FORSKNINGSFOND UDDELER TREKVART MIA. KR.

215 forskere har modtaget samlet 753 mio. kr. fra Danmarks Frie Forskningsfond. 1.618 forskere havde samlet søgt om 5,8 mia. kr., så succesraten er målt på beløb 13 % ved fondens årlige uddeling.

De individuelle bevillinger er på enten 2,9 mio. kr. eller 6,2 mio. kr.

Fonden skriver i en pressemeddelelse, at en ny tendens er, at forskerne i stor udstrækning anvender kunstig intelligens, digital metodeudvikling og teknologi til at accelerere udviklingen af fx ny medicin, metoder til afsløring af børssvind og nye måder at angribe samfunds- og klimaudfordringer på.

67 forskere fra Københavns Universitet er blandt modtagerne. De har fået samlet 258 mio. kr.

64 forskere fra Aarhus Universitet modtager samlet 229 mio. kr., og Danmarks Tekniske Universitet skriver, at 24 DTU-projekter er blevet bevilget sammenlagt 89 mio. kr. svarende til lige under 12 procent af de samlede bevillinger.

SDU SKIFTER TO DEKANER

Syddansk Universitet har fået ny leder på to ud af sine fem fakulteter.

Marianne Holmer er allerede den 1. maj tiltrådt som dekan for Det Naturvidenskabelige Fakultet. Hun har siden den 1. december været konstitueret i stillingen, og

den opgave har hun løst så godt, at universitetets ledelse har peget på hende i et tæt ansøgerfelt.

54-årige Marianne Holmer studerede i 1980'erne biologi på SDU, hvor hun senere specialiserede sig i økologi i kystzoner med et særligt fokus på havgræsser og klimaforandringer. Hun blev udnævnt til professor i 2010, hvor hun også blev institutleder på Biologisk Institut – en stilling, som hun besad, indtil hun blev konstitueret som dekan.

”Jeg er glad for, at Marianne Holmer vil være med til at præge udviklingen på naturvidenskab – og på SDU – i de kommende år. Hun har som både institutleder og konstitueret dekan udvist en aktiv tilgang,

som gør hende til en stærk og konstruktiv samarbejdspartner”, udtaler Henrik Dam, rektor på SDU.

Marianne Holmer siger, at hun gerne ser, at bæredygtighed betones i alle de uddannelser, som fakultetet udbyder. Hun kommer til at stå i spidsen for et fakultet, der tæller cirka 2.000 studerende og 500 medarbejdere.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet får ny dekan den 1. juni. Valget er faldet på **Jens Ringsmose**, som kommer fra en stilling som institutchef og prodekan på Forsvarsakademiet.

Han har tidligere i sin karriere haft forskellige stillinger på SDU, blandt andet senest som institutleder på statskundskab i årene 2014-2016, inden han tiltrådte sin nuværende stilling på Forsvarsakademiet.

”Med Jens Ringsmose får vi en inspirerende og visionær dekan, der vil være garant for, at der skabes forskning af høj kvalitet, hvilket er en forudsætning for, at universitetet kan skabe værdi for samfundet. Jeg er ikke i tvivl om, at han har evnerne, viljen og ambitionerne til at demonstrere samfundsvidenskabernes relevans og værdi for det omgivende samfund gennem uddannelse, forskning og videndeling”, udtaler Henrik Dam.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet har forsknings- og undervisningsaktiviteter spredt over SDU's campusser i Odense, Sønderborg, Esbjerg, Kolding og Slagelse – dog er langt størstedelen placeret i Odense. Fakultetet beskæftiger cirka 525 ansatte og har omkring 11.500 studerende.

Jens Ringsmose er gift og har tre børn. Som ny dekan afløser han Nikolaj Malchow-Møller, som 1. marts tiltrådte som rektor på CBS.

PARASITFORSKER FRA KU VINDER PH.D. CUP

Eline Palm Meldgaard fra Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet på Københavns Universitet er blevet kåret som vinder af årets Ph.d. Cup på DR2.

Hendes projekt, som hun afleverede sidste år, handler om, at parasitinfektioner er svære at kontrollere, fordi parasitterne i en vis forstand smelter sammen med cellerne. Det betyder, at parasitterne kan kamuflere sig og undgå at blive opdaget, samtidig med at de hæmmer vores immunforsvar. Hendes resultater har gjort, at man nu ved, hvordan de overlever, hvilket gør det nemmere at få ram på dem.

Sjeren fik Eline Palm Meldgaard, fordi hendes forskningsprojekt potentielt kan hjælpe de 1,5 mia. mennesker, som WHO

(World Health Organization, red.) estimerer er smittet med parasitiske orme – og så for mæde hun at levere budskabet knivskarpt og levende. Det er nemlig den forsker, der formidler sin ph.d.-afhandling allerbedst, som vinder DR2-konkurrencen.

Det er syvende gang, at Ph.d. Cuppen finder sted. Konkurrencen er udviklet i et samarbejde mellem Information og DR med støtte fra Lundbeckfonden.

Dommertrioen bestod i år af professor i formel filosofi på Københavns Universitet Vincent Hendricks, professor og institutleder på Københavns Universitet Maja Horst og uddannelses- og forskningsminister Tommy Ahlers. Hjerneforsker Peter Lund Madsen var vært. Med titlen følger en præmie på 30.000 kroner, som Eline Palm Meldgaard regner med at bruge på en forskningsrejse – helst med familien.

KLIMAPROFESSOR FRA DTU FÅR FORSKNINGSKOMMUNIKATIONSPRIS

Professor i klima og økonomi **Kirsten Halsnæs** fra DTU har fået årets Forskningskommunikationspris for sit mangeårige og vedholdende engagement i at få sat klimadebatten på dagsordenen.

Kirsten Halsnæs er en af hovedforfatterne til FN's klimareporter. Hun var en del af det FN-panel, der sammen med Al Gore modtog Nobels Fredspris i 2007. Hendes viden og forskning er brugt i offentligheden, hvor hun formidler forskningen til borgerne i landsdækkende medier, radio, tv, foredrag, debatter, kronikker og blogindlæg.

”Klimaforandringerne er en af de største udfordringer, verden står over for, og klimaet er for alvor kommet på dagsordenen. Der er kamp om offentlighedens opmærksomhed, og her formår Kirsten Halsnæs, blandt andet gennem sit arbejde i FN's klimapanel, at skabe et solidt grundlag for klimadebatten”, udtaler uddannelses- og forskningsminister Tommy Ahlers.

Prisen, der er indstillet af Danmarks Frie Forskningsfond, uddeles hvert år til en forsker, der gør en særlig indsats for at nå ud til den brede offentlighed med sin forskning. Med prisen følger 200.000 kroner.

DRONNINGENS VIDENSKABSPRIS GÅR TIL TEKSTILFORSKER FRA KU

Dronning Margrethe II's Videnskabspris går i år til professor ved Saxo-Instituttet på KU **Marie-Louise Bech Nosch**, der både nationalt og internationalt er anerkendt som en af Danmarks fremmeste forskere i tekstiler.

Det er Videnskabernes Selskab, der i 2015 indstiftede prisen i anledning af dronningens 75-års fødselsdag. Hun er protektor for selskabet.

Dronning Margrethe II's Videnskabspris er en personlig pris på 100.000 kr., der gives til en fremragende forsker under 50 år, som arbejder inden for de videnskaber, Videnskabernes Selskab repræsenterer.

Dronning Margrethe overrakte selv prisen ved en ceremoni i Videnskabernes Selskab den 24. april.

Mogens Høgh Jensen, præsident i Videnskabernes Selskab, sagde om baggrunden for udvælgelsen:

"Hun har i løbet af de seneste år opbygget et meget levende forskningsmiljø på verdensplan og ydet afgørende forskningsresultater inden for tekstilforskning. Hendes forskningsområde er særdeles tværvideenskabeligt med tilknytning til store fagområder som historie, arkæologi, fysik og tekstile håndværk".

Marie-Louise Bech Nosch sagde, at hun glæder sig over at modtage prisen, ikke mindst på baggrund af det interessefællesskab, hun deler med Hendes Majestæt Dronningen.

"Det er en meget stor ære og glæde for mig personligt og for hele tekstilforskningsmiljøet i Danmark at modtage Dronning Margrethe II's Videnskabspris 2019. Dronningen har vist sin støtte og interesse gennem mange år. Hendes store historiske overblik, hendes dybe faglige viden i arkæologi og kunst og den intense taktile aktivitet med håndarbejde og tekstile teknikker giver os en fælles erfaringsgrund. Hun er en inspiration for os", sagde årets pristagere.

I 2009 modtog Marie-Louise Bech Nosch Eliteforskerprisen som den første kvindelige forsker, og hun har fået flere internationale priser.

AU-FORSKER FÅR 10 MIO. KR. TIL INSULINFORSKNING

Poul Nissen, professor ved Aarhus Universitet, har modtaget et "NNF Distinguished Investigator 2019 grant" inden for "Bioscience and Basic Biomedicine" af Novo

Nordisk Fonden. Det er en femårig bevilling på 10 mio. kr., der tildeles forskere, som har vist, at de kan udføre og lede forskning på allerhøjeste internationale niveau.

Poul Nissen forsøger at få bedre indsigt i insulins virkningsområder. Insulin virker ved at binde sig til molekyler på celleoverflader, de såkaldte receptorer. Omsætningen til energi i cellerne fungerer dog ikke altid optimalt hos mennesker, og en ubalance i mængden af insulin kan være fatal.

Poul Nissen og hans gruppe vil derfor studere, hvorledes insulin aktiverer receptoren til at aktivere regulering af andre molekyler og stofskiftesystemer i cellen – med speciel fokus på hjernen. Forskerne vil desuden

studere en vigtig aminosyretransportør, som sørger for optag af aminosyrer fra tarmen.

Med det nye projekt håber Poul Nissen og hans gruppe også at få nye ideer og strategier til udvikling af ny medicin og procedurer til behandling af bl.a. type 2-diabetes, hvor den naturlige regulering gennem insulinreceptoren ikke fungerer ordentligt.

TRE KVINDELIGE FORSKERE MODTAGER UNESCO-PRIS

Stine Linding Andersen fra AAU, Aalborg Universitetshospital, **Vida Engmann**, Syddansk Universitet, og **Maria Andreassen** fra Aarhus

Universitet har hver modtaget prisen L'Oréal-UNESCO For Women in Science på 110.000 kr. Den gives til kvindelige talenter i det danske forskningsmiljø inden for naturvidenskab.

"I Danmark er kun hver femte professor kvinde. Vi håber, at vi med denne pris er med til at sætte fokus på kvindelige forskere og inspirere yngre kvinder til at vælge en karriere i forskningens verden", udtaler kommunikationschef i L'Oréal Danmark Sonja Christensen.

Stine Linding Andersen er læge ved Klinisk Biokemisk Afdeling og Klinisk Institut, Aalborg Universitetshospital. Her forsker hun i betydningen af thyreoideasygdomme hos gravide. Vida Engmann fra Syddansk Universitet forsker i stabilisering af organiske, miljøvenlige polymersolceller. Maria Andreassen, Aarhus Universitet, forsker i biomedicin med fokus på biofysiske undersøgelser af proteinaggregering.

Protektor for Den Danske UNESCO-Nationalkommission Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Marie uddelte priserne til de kvindelige forskere

FORSKERTALENT FRA KU HÆDRES MED LÆGEVIDENSKABELIG PRIS

Nicolai J. Wewer Albrechtsen, postdoc på Novo Nordisk Foundation Center for Protein Research og Biomedicinsk Institut på Københavns Universitet samt reservelæge på

Rigshospitalets Klinisk Biokemisk Afdeling, modtager den lægevidenskabelige pris Boserupprisen.

Han får prisen for sit innovative bidrag til forskning i metabolisme og proteomics.

Han forsker i metaboliske sygdomme som type 2-diabetes og fedtlever, hvor han blandt andet undersøger hormonernes

betydning for udvikling af disse sygdomme ved brug af en metode kaldet proteomics, der kan beskrives som kortlægninger af tusindvis af proteiner i væv og blod.

Med prisen følger 100.000 kr., der uddeles af fondsbestyrelsen i Overlæge Johan Boserup og Lise Boserups Legat. Den tildeles som anerkendelse for en særlig videnskabelig indsats og gives til en særdeles lovende forsker. Prisen blev uddelt ved en ceremoni d. 4. maj.

AAU UDDELER PRISER TIL ÅRSFEST

Aalborg Universitets traditionsrige årsfest fredag den 3. maj dannede rammen om uddeelingen af en lang række priser.

Dr.med. **Jørgen Riis Jepsen**, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, og dr.techn. **Ole Mark**, Det Ingeniør- og Naturvidenskabelige Fakultet, fik deres doktorgrad.

Fem professorer fra udenlandske universiteter blev tildelt æresdoktorgraden af AAU:

Professor **Verena Winiwarter**, University of Natural Resources and Life Sciences, Wien, Østrig, professor **Constantine Sedikides**, University of Southampton, Storbritannien, professor **Herta Flor**, Universität Heidelberg, Tyskland, professor **Stephen Graham**, Newcastle University, Storbritannien, professor **Cheryl Conover**, Mayo Clinic, Minnesota, USA.

Spar Nord Fondens Forskningspris på 250.000 kr. gik til den 28-årige energiforsker **Ariya Sangwongwanich** for hans ph.d.-afhandling "Grid-Friendly High-Reliability Photovoltaic Systems", hvor han undersøger, hvorfor en speciel type elektrisk støj opstår på elnettet, når energi fra solceller overføres til elnettet. Denne viden er afgørende for, at solcelleenergi i fremtiden kan være både billigere for forbrugeren og bedre for elnettet.

Lektor i historie **Johan Heinsen** blev kåret til Årets underviser på Det Samfundsvidenskabelige Fakultet og blev tildelt Det Obelske Familiefonds Undervisningspris på 50.000 kr. Årets underviser på de øvrige fire fakulteter blev belønnet med 25.000 kr. hver. De fire er: **Elizabeth Ann Jochum**, **Filipe Miguel Faria da Silva**, **Martin Raussen** og **Louiza Bohn Thomsen**.

Anne Mette Frøbert, cand.polyt. i bioteknologi, blev tildelt Roblon Prisen for specialet "The Hibernating Scandinavian Brown Bear – Characterization of a Potential Regulator of Hibernation Physiology". Hun har i sit speciale undersøgt, hvordan den skandinaviske brunbjørn tilpasser sin fysiologi til at kunne gå i vinterhi. En forståelse for, hvordan bjørnen klarer sig godt igennem sit vinterhi, har særligt potentiale for

▶ behandling af muskelsvind, knogleskørhed, diabetes og hjerte-kar-sygdomme. Prisen er på 100.000 kr.

De tre studerende **Asger Damtoft, Steffen Nielsen og Malte Nørgaard** blev præmieret med NOVI NewTech-legendet på 250.000 kr. De har startet virksomheden Hexastate, der har specialiseret sig i at måle på vibrationer, som kan forudsige mulige nedbrud af produktionsapparater og på den måde spare deres kunder for store omkostninger.

AU-TANDLÆGE MODTAGER EN AF DANMARKS ÆLDSTE VIDENSKABSPRISER

Professor og tandlæge **Ann Wenzel** er blevet tildelt Rigmor og Carl Holst-Knudsens Videnskabspris, der er én af Danmarks ældste af sin slags.

Aarhus Universitet overrækker prisen på 100.000 kr. til en forsker, der har udmærket sig på allerhøjeste niveau. Det skete ved en ceremoni d. 29. maj, hvor Aarhus Universitets Forskningsfond ved samme lejlighed uddelte fem ph.d.-priser.

Ann Wenzel beskrives som en pionér inden for sit forskningsfelt oral radiologi med særligt fokus på digitale røntgensystemer. Hendes disputats fra 1991 var den første i den danske sundhedssektor, der behandlede diagnostik med computerbaserede informationsteknologier, og ligeledes en af de første internationalt. Aarhus Tandlægeskole var den første uddannelsesinstitution for tandlæger i verden, der indførte digital radiologi baseret på egne forskningsresultater, og det skete under Ann Wenzels ledelse.

Hendes nyeste forskning handler om CT-skanninger især med fokus på børn og unge: et forskningsfelt, hvor Ann Wenzel har en international førerposition. Det har været med til at tiltrække de dygtigste internationale gæsteforskere og ph.d.-studerende til Ann Wenzels forskningsgruppe. Hun kunne sidste år fejre 40-års jubilæum på AU.

Ved prisoverrækkelsen den 29. maj uddelte Aarhus Universitets Forskningsfond desuden sin talentpris på 50.000 kr. til fem ph.d'er, som har gjort sig ganske særligt bemærket både med deres forskningsresultater og med den måde, de har formidlet dem på.

Prismodtagerne er **Bo Langhoff Hønge** (hiv-forskning), **Alexander Holm Kiilerich** (kvantemetrologi), **Suthan Krishnarajan** (politisk ustabilitet), **Pierre du Plessis** (tværfaglig antropologi) og **Kristina Korning Wedege** (grøn energiladning).

DTU MED I NORDISK NETVÆRK FOR KUNSTIG INTELLIGENS

Danmarks Tekniske Universitet er et af i alt fem nordiske tekniske universiteter i alliancen

Nordic Five Tech. De vil nu gøre Norden til et globalt knudepunkt for forskning, uddannelse og innovation inden for kunstig intelligens og har derfor lanceret det nordiske AI-netværk.

Netværket skal samle og udnytte den ledende ekspertise inden for kunstig intelligens med det mål at gøre regionen til et globalt knudepunkt på området.

"AI kommer til at ændre verden, og Norden skal være en del af dette enorme skifte. At bringe ekspertise fra alle de nordiske lande sammen under én paraply gennem det nordiske AI-netværk er et afgørende skridt hen imod at gøre Norden til et globalt knudepunkt inden for kunstig intelligens. Så vi er meget glade for, at vi nu kan begynde at opbygge fælles aktiviteter", siger Ilkka Niemelä, rektor for Aalto Universitet i Finland, i en pressemeddelelse.

"Nordic Five Tech-alliancen har meget stærke AI-forskergrupper. Vi er stærkt positioneret til at anvende AI til gavn for samfundet, både fordi det er en del af vores mission som tekniske universiteter og på grund af vores fælles kultur for at samarbejde med både erhvervslivet og offentlige institutioner. Sammen er vores alliance stærkere end de enkelte universiteter, og vi kan dele vores best practice i forhold til både forskning og uddannelse til gavn for alle i Norden", udtaler DTU's rektor, Anders Bjarklev.

Nordic Five Tech består ud over DTU af Aalto Universitet i Finland, Chalmers Teknologiske Universitet i Gøteborg, KTH Royal Institute of Technology i Stockholm og Norges Teknisk-Naturvidenskabelige Universitet (NTNU). De er hver især hjemsted for forskningsinstitutioner og centre dedikeret til AI.

AU STØTTER FORSKNINGSNETVÆRK, DER SKAL BIDRAGE TIL FN'S VERDENSMÅL

To nye netværksprojekter på Aarhus Universitet skal bidrage med viden, som kan klæde samfundet bedre på til at nå FN's verdensmål. Netværkene er støttet af Udvalget for Forskning og Eksternt Samarbejde på AU med 1 mio. kr. hver.

Det ene projekt, "New Foods For Physical and Mental well-being", skal med en række partnere i bl.a. New Zealand, Frankrig og Canada og Danmark – herunder Aarhus

Kommune – forske i og udvikle bæredygtig fødevarerproduktion. Projektet ledes af professor **Milena Corredig**, der er centerleder på Aarhus Universitets Centre for Innovative Food Research (iFOOD).

Det andet projekt, "Overcoming the Challenges of a Circular Economy", skal forske i cirkulær økonomi og undersøge, hvordan denne tilgang kan bidrage til verdensmålene.

Blandt netværkets partnere tæller blandt andre Aarhus BSS, Aarhus Universitetshospital, Herning Kommune og Dansk Affald. Projektet ledes af professor **Sanne Wøhlk** fra Institut for Økonomi.

FIRE UNIVERSITETER SKAL GØRE DEN GRØNNE OMSTILLING BILLIGERE

De fire danske tekniske universiteter DTU, Aalborg Universitet, SDU og Aarhus Universitet er gået sammen med forsyningssektoren om udvikling af systemer, der ved hjælp af kunstig intelligens kan sikre et fleksibelt og grønt energisystem i Danmark via optimal udnyttelse af det eksisterende elnet.

Den grønne omstilling af det danske samfund, som allerede er i fuld gang, medfører en markant øget elektrificering af samfundet. Blandt andet på grund af et stigende antal elbiler, datacentre og varmepumper, som i de kommende år vil stille store krav til elnettet. Så store krav, at der vil blive behov for massive milliardinvesteringer.

Men en del af de penge kan spares, hvis vi bliver i stand til at udnytte det eksisterende elnet langt mere effektivt end i dag. Besparelsespotentialet på landsplan er på den gode side af én milliard kroner – måske endda væsentligt mere.

Arbejdet med at udnytte elnettet bedre sker i projektet Flexible Energy Denmark (FED), som netop har modtaget 30 mio. kr. fra Innovationsfonden. Det samlede budget for projektet er 44 mio. kr., som strækker sig over fire år.

Fra Aalborg Universitet deltager de to forskningscentre CISS – Center for Embedded Software Systems og Daisy – Center for Data-Intensive Systems, begge fra Institut for Datalogi.

"Fremtidens energisystemer kommer til at bestå af et stort antal uafhængige komponenter, der skal spille optimalt sammen – lige fra vindmøller og solceller til forbrugernes elektronik i hjemmet. Det stiller store krav til på den ene side håndtering af

store mængder forbrugsdata og dataanalyse til forudsigelse af fleksibelt forbrug og på den anden side modellering og optimering af de såkaldte cyberfysiske systemer via AI og Machine Learning. Disse fagområder er netop noget af det, vi har spidskompetence i på AAU”, siger professor **Kim Guldstrand Larsen**, der er direktør for CISS og næstformand for Flexible Energy Denmarks styregruppe.

Som led i projektet vil der blive oprettet en række Living Labs, hvor virksomheder og forskere i fællesskab kan udvikle og modne teknologier til optimeret udnyttelse af vedvarende energi.

DTU UDDELER PRISER TIL ÅRSFEST

Danmarks Tekniske Universitet holdt årsfest fredag den 3. maj for samarbejdspartnere, studerende og medarbejdere, og det var anledningen til at uddele en række priser.

Professor Ib Chorkendorff, DTU Fysik, fik Julius Thomsens guldmedalje for sin forskning i heterogen katalyse og elektrokatalyse. Det er et forskningsområde, som spiller en afgørende rolle i omstillingen til et fossilfrit samfund. Ofte kan grøn energi i form af sol eller vind nemlig ikke anvendes umiddelbart, men må lagres i batterier eller omdannes til brændstoffer. Og her spiller Ib Chorkendorffs arbejde med katalysatorer en stor rolle.

De studerende på DTU udpeger hvert år Årets undervisere. Hæderen gik i år til professor **Robert Madsen** og lektor **Cheol-Ho Jeong**.

Brian Nyvang Legarth og **Ulrik Dam Nielsen** fra DTU Mekanik og **Yukihiro Kusano** fra DTU Vindenergi modtog hver deres doktorbrev, som Akademisk Råd havde tildelt dem.

Årets studenterstartuppris gik til **Mohammad Filfi**, **Arvan Vali Maani**, **Wahib Joseph Abboud** og **Li Ren Ou** for deres startup Paragit Solutions.

Paragit Solutions startede med en idé til en sportstrøje, hvor man kunne se, hvordan man træned hvilke muskler, men ideen udviklede sig til en device, der kan forudsige Parkinsons sygdom op til ti år før det nuværende diagnosesystem. På et år er det lykkedes at få en fungerende prototype og adgang til klinisk test, skabe et team på ni personer og markere sig internationalt.

Årets arbejdsmiljøpris gik til arbejdsmiljøkoordinator **Sidsel Bjerre Andersen**, DTU Energi.

AAU SØGER TO NYE BESTYRELSESMEDLEMMER

Aalborg Universitets bestyrelse skal have to nye eksterne medlemmer for henholdsvis perioden 1. juli 2019 – 30. juni 2023 og perioden 1. februar 2020 – 31. januar 2024, da to medlemmer er udtrådt.

Foruden kriterierne, der er fastlagt i universitetsloven og Aalborg Universitets vedtægt, har AAU's indstillingsorgan fastlagt yderligere kriterier.

Kandidaterne skal blandt andet have en tilknytning til regionen, bred forståelse for samfundsforhold, have kompetencer inden for it og digitalisering og være en aktiv del af erhvervslivet.

Der lægges i øvrigt vægt på, at kandidaten har en grundlæggende interesse for Aalborg Universitets virke, indsigt i bestyrelsesarbejde, et internationalt udsyn og en helhedsorienteret tilgang til bestyrelsens varetægtelse af Aalborg Universitets kerneaktiviteter og forskellige hovedområder. Beherskelse af et skandinavisk sprog i skrift og tale er også nødvendigt, da bestyrelsesmøderne foregår på dansk.

Aalborg Universitets bestyrelse består af 11 medlemmer, hvoraf 6 er eksterne og udpeges af universitetets udpegningsorgan. De eksterne medlemmer udpeges for en periode på 4 år og kan gendudpeges én gang. De øvrige 5 medlemmer vælges af og blandt AAU's ansatte og studerende.

Det er muligt at indsende forslag til kandidater indtil søndag den 2. juni.

RUC UDNÆVNER NY VICEDIREKTØR

51-årige **Galina Ianchina** skal være vicedirektør for den nye it-afdeling på Roskilde Universitet, RUC Digital, hvor hun bl.a. skal stå i spidsen for udvikling og implementering af en ny digitaliserings- og it-strategi.

Hun kommer fra en stilling som it- og indkøbschef i Albertslund Kommune, men har også stor erfaring med it og digitalisering fra forskellige andre organisationer, herunder IT-Universitetet og socialforvaltningen i Københavns Kommune.

“Galina Ianchina har en stærk udviklingsprofil og er optaget af, hvordan digitalisering kan understøtte både udvikling og drift. Derudover kombinerer hun en meget skarp analytisk evne med stor indsigt fra konkret ledelse af udviklings- og

omstillingsprocesser på det digitale område”, siger universitetsdirektør Peter Lauritzen.

Den nye vicedirektør ser frem til arbejdet med it og digitalisering på RUC:

“Digitalisering skal ikke være for digitaliseringens skyld. Det skal understøtte kerneopgaven, forskning og uddannelse. Min opgave bliver at sikre, at RUC om 2 år har bedst mulig digital understøttelse af sine visioner og mål. Bl.a. vil jeg sikre, at universitetet kan benytte AI (kunstig Intelligens, red.) for at skabe bedre service til studerende, medarbejdere og samarbejdspartnere”.

Den nye vicedirektør er oprindeligt uddannet ingeniør og økonom fra Moskvas Tekniske Universitet og cand.it. i softwareudvikling fra IT-Universitetet i København. Hun er gift, har tre børn og er bosat på Østerbro. Hun er tiltrådt den 1. maj.

KU-FORSKERE SKAL FINDE VÆRKTØJER TIL UNDERVISNING I GOD FORSKNINGSPRAKSIS

Lektor **Mikkel Willum Johansen**, adjunkt **Mads Paludan Goddixsen**, lektor **Thomas Bøker Lund** og professor **Peter Sandøe** fra Københavns Universitet deltager i et

nyt europæisk forskningsprojekt med navnet “Integrity”. Projektet har fået bevilget 2,4 millioner euro fra EU's Horizon 2020-program.

Hovedmålet er at opbygge viden og værktøjer, som undervisere i gymnasierne og på universiteterne kan bruge, når der skal undervises i god og ansvarlig studie- og forskningspraksis.

Det er et område, hvor KU allerede har en betydelig viden, og forskere herfra indtager derfor også en vigtig plads i projektet.

“Penkowa-sagen gjorde, at vi for otte år siden tog en række initiativer for at fremme god forskningspraksis på Københavns Universitet. Derfor har vi nok et forspring på viden og kompetencer i forhold til mange andre EU-lande, og vi kan påtage os en central rolle i arbejdet”, udtaler professor Peter Sandøe, som skal lede forskningsprojektet fra dansk side.

De danske forskere skal bl.a. indsamle viden om de unge menneskers praksis og forståelse gennem kvalitative interview med gymnasieelever, universitetsstuderende på BA-niveau og ph.d.-studerende i Danmark, Ungarn og Irland samt gennemføre en spørgeskemaundersøgelse, som skal sendes ud til de samme grupper i de ni lande, som er med i projektet.

Projektet skal levere en række værktøjer og materialer, herunder webbaserede lærings spil, som kan bruges i undervisningen på tværs af de ni lande.

Al henvendelse vedr. adresseændring eller -fejl hos din medlemsorganisation (DM eller Djøf).

Af Lasse Højsgaard, lah@dm.dk – Foto: Unger Anthon/Ritzau Scanpix

AU-ansatte vinder kamp om Kähler-vase

Der har de senere år været grelle eksempler på, hvilket ramaskrig det udløser, hvis man stiller folk en Kähler-vase i udsigt uden at indfri forventningerne. Alligevel har AU-ledelsen været tæt på at begå samme fadæse.

I august 2014 skete det, der ikke måtte ske. Onlinesalgssystemerne i butikskæderne Imerco, Inspiration og Salling brød sammen under de indkøbslystne masser. Den hellige balance mellem udbud og efterspørgsel kollapsede og efterlod et samfund på oprørets rand.

Anledningen var, at Kähler sendte sin nye 175-årsjubilæumsvase på markedet. Den med de horisontale messingstriber. Enkel og elegant, velegnet til blomster eller som pyntegenstand.

16.000 danskere sad klar ved havelågen fra klokken 9 om morgenen for at sikre sig deres vase på Imercos hjemmeside. Og det var desværre mere, end systemet kunne håndtere.

“Det er da det værste svineri, jeg længe har hørt om”, rasede Jeanette Christiansen, der uden held havde brugt sin dag på at købe en vase, på Facebook.

Hendes vrede blev delt af mange, blandt andre Carina Lyngholm Rasmussen, der måtte gribe til versalerner: “HOLD KÆFT, HVOR ER DET FOR DÅRLIGT!”

Her slutter historien desværre ikke. I november 2015 var den gal igen. Imerco satte et sæt af mindre Kähler-vaser på udsalg, men kom til at åbne for onlinesalget allerede klokken 22 i stedet for

ved midnat. Resultatet var, at vasesættet var udsolgt online, inden udsalget officielt startede.

“Ja, fandeme røv ... virkelig tarveligt”, lød det fra Helle Gram Florin, en af mange oprørte kunder.

Har ledelsen på Aarhus Universitet gået med skyklapper og vat i ørerne i de seneste fem år? Ja, man foranlediges næsten til at tro det. For det er, som om den intet har lært af historien.

På AU er der tradition for, at man efter 25, 40 og 50 års ansættelse får en gave i tillæg til det fastlagte jubilæumsgratiale. Man kan selv vælge mellem seks forskellige gavemuligheder, to af disse er Kähler-vaser – henholdsvis det klassiske Hammershøi-sæt og et sæt bestående af to Omaggio-vaser.

Men i februar foreslog ledelsen, at gaverne skulle afskaffes. Begrundelsen var, at ordningen i alt koster 400 arbejdstimer at administrere i bestilling, lagerføring og distribuering. Og de ressourcer kunne formentlig gøre væsentlig mere gavn end ved at uddele nogle vaser, som de færreste vel står og mangler, tænkte man.

Ak. Havde man bare gjort sig den ulejlighed at vende beslutningen med kyndige folk fra fakultetet for business og samfund, så var man i det mindste

Kähler-vaser har det med at sætte sindene i kog. Her et protestarrangement i december 2015, hvor folk samlede for at smadre deres vaser.

varskoet om empirien: Enhver forstyrrelse af folkets adgang til Kähler-vaser medfører umiddelbar vrede og tumult!

Heldigvis kom det ikke dertil på AU. I begyndelsen af maj kunne AU's avis Omnibus fortælle, at ledelsen nu trækker sit forslag.

“Vi har hjulpet dem med at forstå, hvilket signal det vil sende at afskaffe gaverne, og hvad det vil betyde for universitetsledelsens egen opbakning blandt medarbejderne”, udtaler fællestillidsrepræsentant Olav Bertelsen lettere underspillet til Omnibus.

“Jeg er glad for, at vi på AU har en ledelse, der kan lytte og fornemme en stemning”, supplerer Lotte Thue Pedersen, der er TAP-fællestillidsrepræsentant.

Således er freden sikret på AU. Men måske blot for en stund. Ledelsen arbejder nemlig med at forenkle ordningen, så der måske kun bliver en gavemulighed.

Lad os for alles skyld håbe, det bliver Kähler-vasen. ■